

**ATASKAITA APIE DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĘ BEI DARBO
ĮSTATYMŲ VYKDYMĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮMONĖSE, ĮSTAIGOSE IR
ORGANIZACIJOSE 2011 METAIS**

2012 m. gegužės 23 d. Nr. NSD - 1

I. BENDROJI DALIS

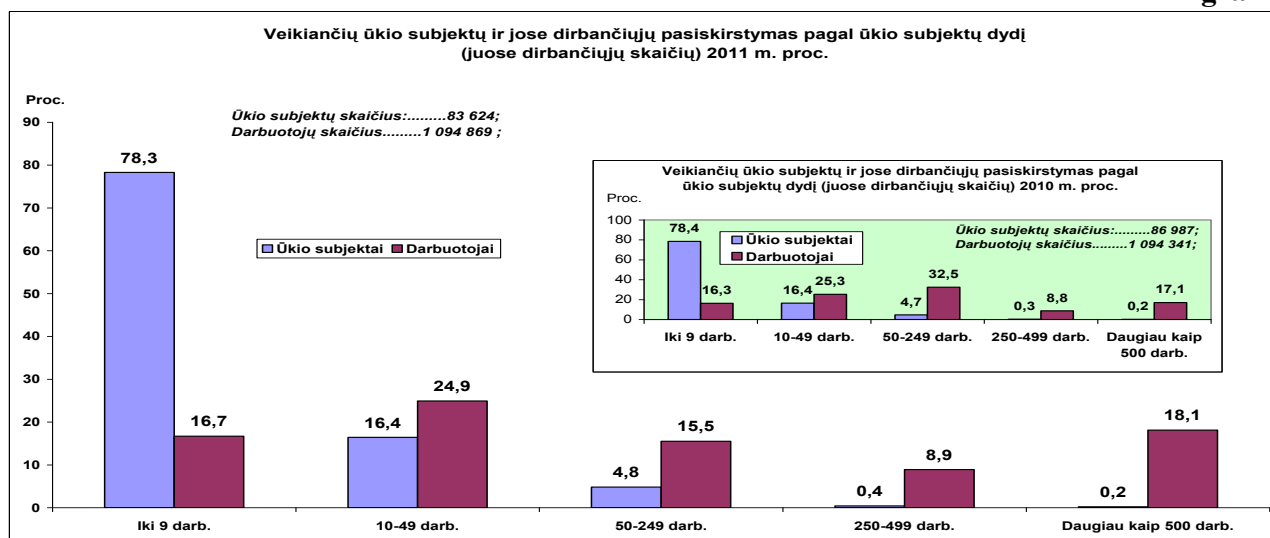
**1. ŪKIO SUBJEKTAI, DARBUOTOJAI, ŠALIES DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS
RODIKLIAI 2011 METAIS**

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 metų sausio 1 dieną Lietuvoje **veiklą vykdė 83 624 ūkio subjektai**. Tai sudarė 43,7 proc. visų įregistruotų Juridinių asmenų registre įregistruotų ūkio subjektų. Palyginti su 2011 m. sausio 1 d., veikiančių ūkio subjektų skaičius neženkliai (3,9 proc.) sumažėjo. Daugiau kaip trečdaliu sumažėjo išregistruotų įmonių skaičius ir 13 proc. daugiau įregistruota naujų ūkio subjektų. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2011 m. trečiame ketvirtyje ūkio subjektuose vidutiniškai **dirbo 1 mln. 94 tūkst. 869 darbuotojai**.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, 2012 m. pradžiai **įregistruota 111 014 ūkininkų ūkių**, arba 2,2 proc. daugiau negu 2010 metais.

Dominavo maži (iki 10 darbuotojų) ūkio subjektai, kurie sudarė 78,3 proc. nuo visų vykdančių veiklą ūkio subjektų ir juose dirbo 16,7 proc. visų darbuotojų. Tačiau daugiausiai (24,9 proc.) dirbančiųjų dirbo ūkio subjektuose, kuriuose darbuotojų skaičius buvo nuo 10 iki 49. Šie ūkio subjektai sudarė 16,4 proc. visų vykdančių veiklą ūkio subjektų. Vadinasi, šalyje dominavo ūkio subjektai su darbuotojų skaičiumi iki 49 (94,7 proc. visų ūkio subjektų), kuriuose dirbo 41,6 proc. visų šalies dirbančiųjų. Palyginti su 2010 metais, ūkio subjektų ir juose dirbančių darbuotojų skaičius pagal įmonių dydį beveik nepakito. Išsamesnė informacija apie šalies ūkio subjektų ir dirbančiųjų pasiskirstymus pateikta **1 grafike**.

1 grafikas

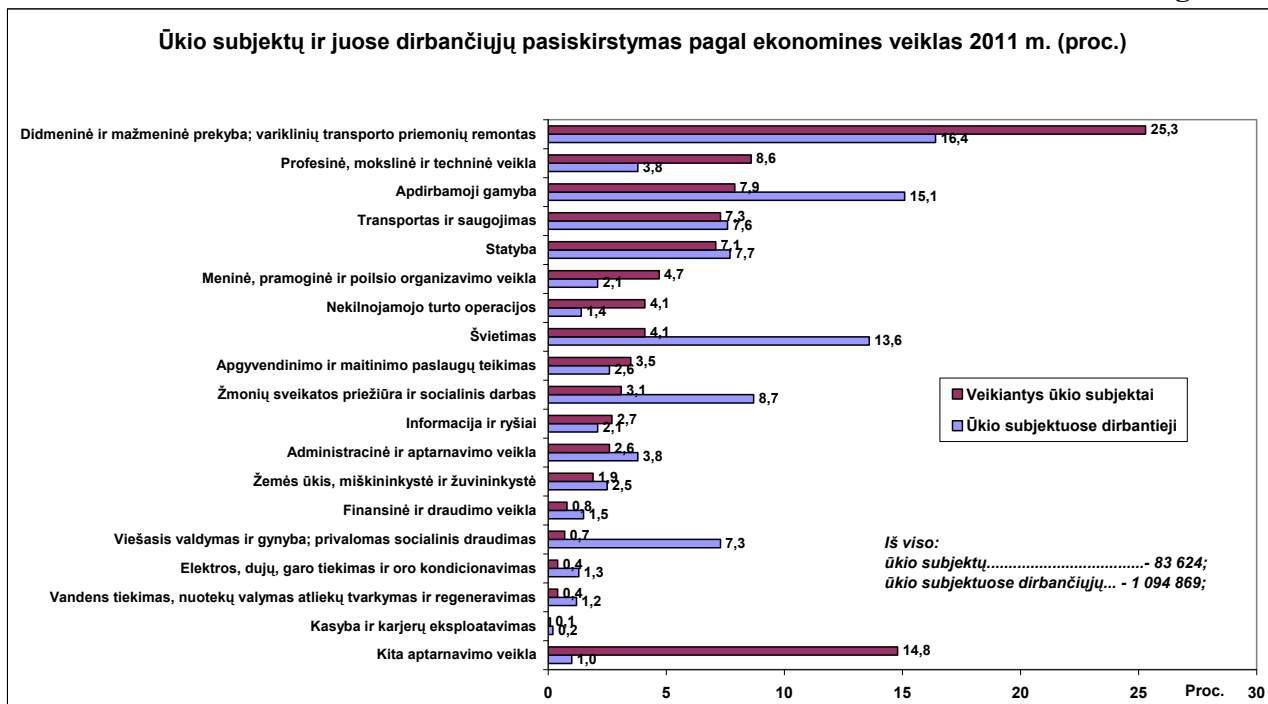

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys.

Pagal įmonių ekonominės veiklos rūšis (**2 grafikas**) daugiausia veikiančių ūkio subjektų, 2012 m. sausio 1 d. duomenimis, buvo įregistruota prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte (25,3 proc.), profesinėje, mokslinėje ir techninėje veikloje (8,6 proc.), apdirbamojoje

gamyboje (7,9 proc.). Tačiau daugiausia dirbančiųjų buvo prekybos, variklinių transporto priemonių remonto (16,4 proc.), apdirbamosios gamybos (15,1 proc.), švietimo (13,6 proc.) įmonėse, įstaigose ar organizacijose.

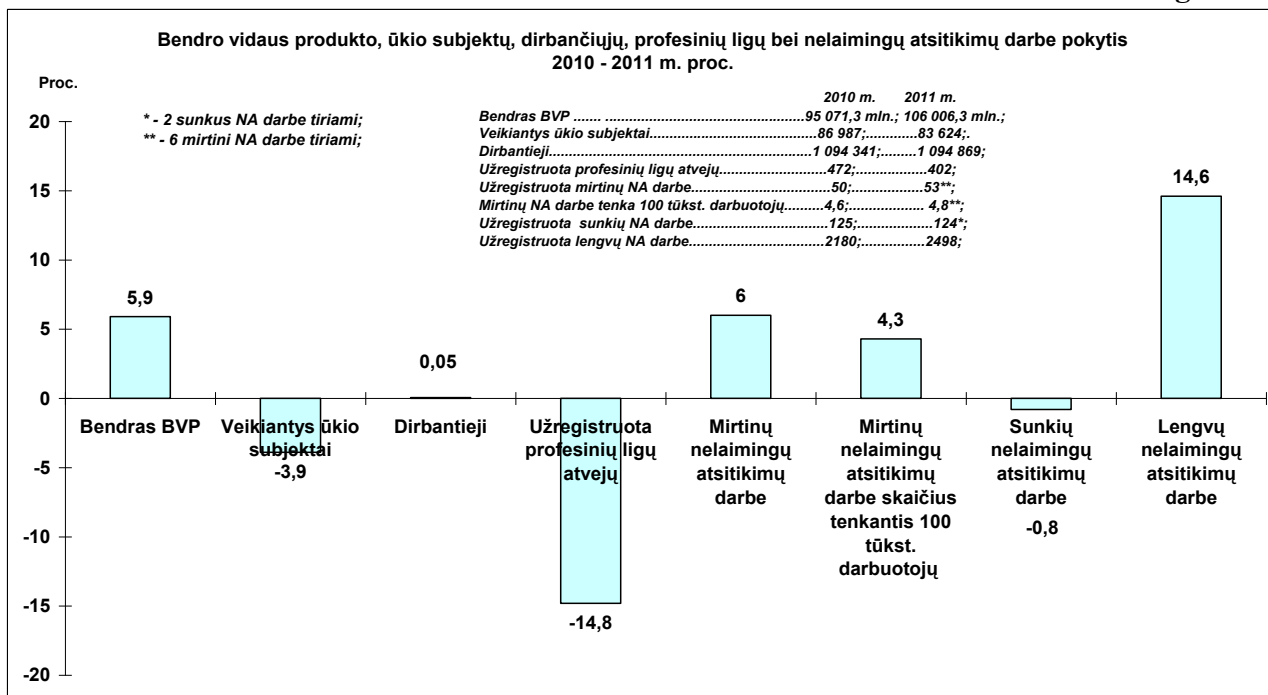
2 grafikas

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys.

Palyginti su 2010 m. (3 grafikas), bendras vidaus produktas (toliau - BVP), dirbančiųjų, mirtinų nelaimingų atsitikimų (toliau – NA) darbe, mirtinų NA darbe skaičius, tenkantis 100 tūkst. dirbančiųjų, ir lengvų NA darbe skaičius padidėjo, o veikiančių ūkio subjektų, užregistruotų profesinių ligų bei sunkių NA darbe sumažėjo.

3 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys, naudojant Lietuvos statistikos departamento duomenis.

II. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĖ

2. NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE ANALIZĖ

2.1. Bendroji dalis ¹

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje Darbuotojų saugos ir sveikatos strategijoje numatyta pasiekti, kad 2012 metas nelaimingų atsitikimų darbe (toliau – NA) dažnumas Kd, t. y. NA skaičius tenkantis 100 tūkst. dirbančiųjų, palyginti su 2006 m., sumažėtų: mirtinų nuo 8,4 iki 6,3; sunkių nuo 17,8 iki 13,4.

Šalies ūkio subjektuose (toliau – įmonės) per 2011 metus buvo užregistruoti **2 675** NA darbe (**2 498** – lengvi, **124** sunkūs, iš kurių 2 dar tiriami, ir **53** mirtini, iš kurių 6 dar tiriami). NA darbe kitimas per pastaruosius 5 metus, palyginti su 2006 metais, parodytas **1 lentelėje**.

1 lentelė

NA tipas	NA darbe, dėl kurių surašyti N-1 formos aktai ir % nuo 2006 m.											
	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%
Iš viso	3580	x	3679	+2,8	3327	-7,1	2093	-41,5	2355	-34,2	2675	-25,3
Lengvi	3244	x	3385	+4,3	3097	-4,5	1938	-30,3	2180	-32,8	2498	-23,0
Sunkūs	228	x	194	-14,9	150	-34,2	106	-53,5	125	-45,2	124*	-45,6
Mirtini	108	x	100	-7,4	80	-25,8	49	-54,6	50	-53,7	53**	-50,9

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Mirtinų NA darbe dažnumas Kd sumažėjo nuo 8,4 – 2006 m. iki 4,8 – 2011 metais arba 42,9 proc., o sunkių - atitinkamai nuo 17,8 iki 11,3 arba 36,5 proc. NA darbe dažnumo kitimas per 6 metus pateikiamas **2 lentelėje**.

2 lentelė

NA tipas	NA darbe dažnumas Kd (atv.)					
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Lengvi	253,0	252,0	229,7	167,9	199,2	228,2
Sunkūs	17,8	14,4	11,1	9,2	11,4	11,3*
Mirtini	8,4	7,4	5,9	4,2	4,6	4,8**
Bendras	279,2	273,9	246,8	181,3	215,2	244,3

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

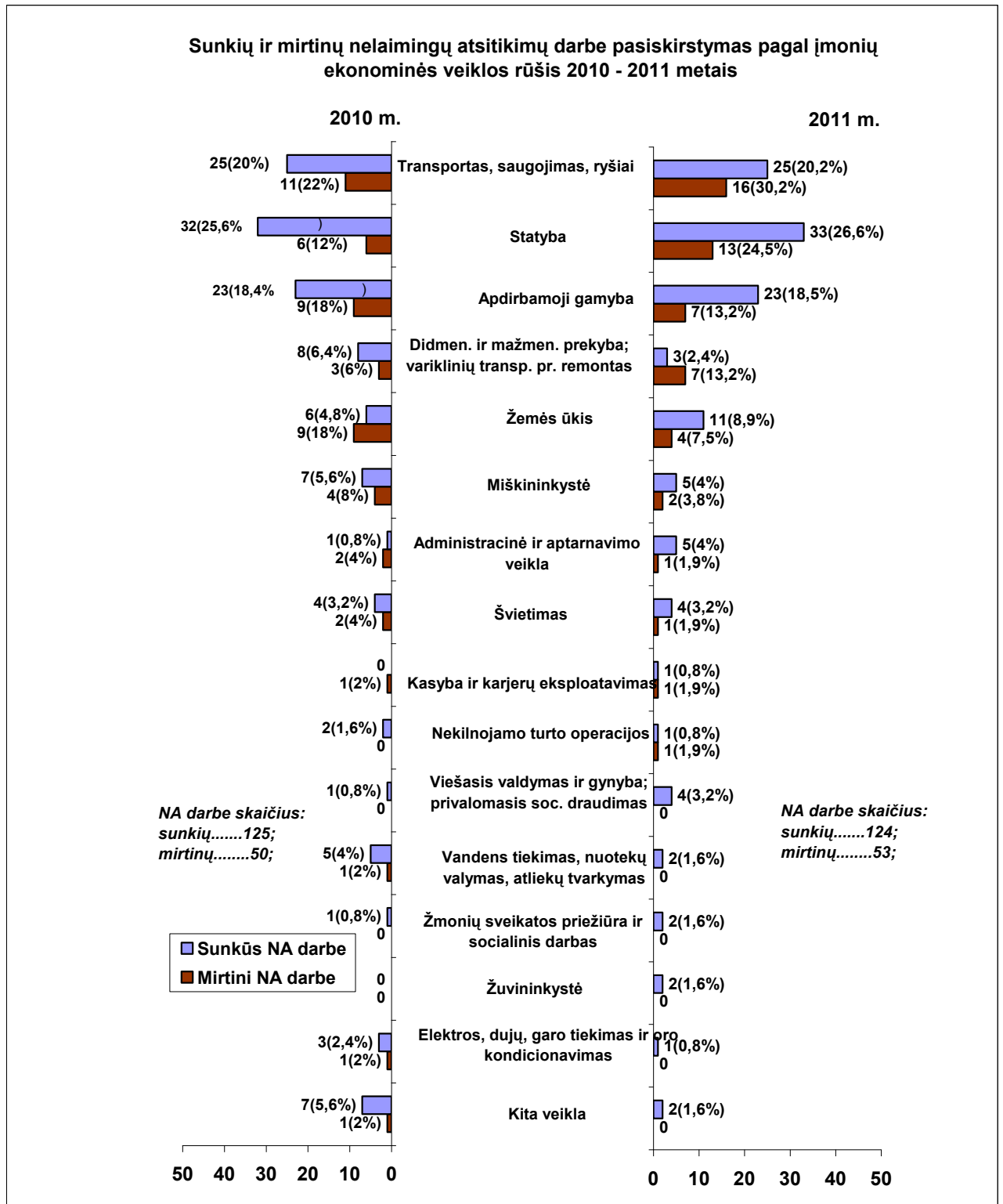
Lietuvos NA darbe dažnumo Kd palyginimas su kitomis Baltijos šalimis. Baltijos šalių – Lietuvos kaimynių 2011 metų bendro NA darbe dažnumas Kd Estijoje sudarė 614, Latvijoje – 158,8, Lietuvoje – 244,3, o mirtinų NA darbe atitinkamai – 3,1; 3,8; 4,8. Lyginant su 2010 metais, bendro NA darbe dažnumas Kd Estijoje padidėjo 9,0 proc., Latvijoje – 11,0 proc., Lietuvoje – 13,5 proc., o mirtinų NA darbe atitinkamai 4,3; 37,7; 4,3 proc.

NA darbe pagal ekonominės veiklos rūšis. Pagal ekonominės veiklos rūšis (**4 grafikas**) daugiausia arba trečdalis visų mirtinų NA darbe įvyko transporto, saugojimo, ketvirtadalis – statybos, kas septintas – apdirbamosios gamybos, o sunkių – ketvirtadalis statybos, po penktadalį - apdirbamosios gamybos ir transporto, saugojimo, kas dešimtas - žemės ūkio įmonėse.

¹**Pastaba:** bendrojoje dalyje NA darbe analizės duomenys pateikiami pagal NA darbe prognozės duomenis, nes:

* - 2 sunkūs NA darbe, įvykę užsienyje, ataskaitos rengimo metu dar buvo tiriami;

** - 6 mirtini NA darbe, įvykę užsienyje, ataskaitos rengimo metu dar buvo tiriami.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Palyginti su 2010 metais, mirtinų NA darbe skaičius išaugo statyboje (nuo 6 iki 13 atvejų arba 2 kartus), prekyboje (nuo 3 iki 7 atvejų arba 2 kartus), transporte, saugojime (nuo 11 iki 16 atvejų arba trečdaliu). Nors apdirbamojoje gamyboje mirtinų NA darbe sumažėjo nuo 9 iki 7 atvejų (29 proc.), tačiau medienos apdorojimo įmonėse išaugo nuo 3 iki 5 atvejų (beveik dvigubai). Iš 7 mirtinų NA darbe, įvykusių apdirbamojoje gamyboje, - 5 (71,4 proc.) įvyko medienos apdorojimo įmonėse.

Palyginti su 2010 metais, per pusę sumažėjo mirtinų NA darbe miškininkystėje, administracinėje ir aptarnavimo veikloje ir žemės ūkyje, tačiau dviejose pastarosiose veiklose

sunkių NA darbe išaugo: administracinėje ir aptarnavimo veikloje - nuo 1 iki 5, žemės ūkyje - nuo 6 iki 11 atvejų.

NA darbe pagal dažnumą Kd. Pagal mirtinų ir sunkių NA darbe dažnumą Kd, remiantis 2010-2011 metų duomenimis, tradiciškai pavojingiausiomis ekonominių veiklų rūšimis (**3 lentelė**), Lietuvoje išlieka transportas, saugojimas (ypač tolimųjų reisų vairuotojų vykdomi krovinių pakrovimo-iškrovimo darbai), statyba (ypač dėl darbuotojų kritimo iš aukščio), apdirbamoji gamyba, žemės ūkis (dažniausiai dėl veikiančių įrenginių) ir miškininkystė (dėl pjaunamų medžių, šakų užvirtimo, atliekant miško ruošos darbus). Nemaža dalis NA darbe fiksuojama ir prekybos, variklinių transporto priemonių remonto ekonominės veiklos įmonėse. Tačiau šiose įmonėse dirba didžioji dalis Lietuvos dirbančiųjų (16,4 proc.), tad mirtinų ir sunkių NA darbe dažnumas Kd nėra didelis.

3 lentelė

Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšys	Nelaimingų atsitikimų darbe							
		Sunkūs				Mirtini			
		2010 m.		2011 m.		2010 m.		2011 m.	
		atv.	K _d	atv.	K _d	atv.	K _d	atv.	K _d
1.	Transportas, saugojimas	25	30,1	25	30,2	11	13,3	16	19,3
2.	Apdirbamoji gamyba	23	13,9	23	13,9	9	5,5	7	4,2
3.	Žemės ūkis	6	33,4	11	60,3	9	50,2	4	21,9
4.	Statyba	32	43,0	33	39,3	6	8,1	13	15,5
5.	Miškininkystė	7	91,1	5	66,9	4	52,1	2	26,7
6.	Prekyba, variklinių transporto priemonių remontas	8	4,2	3	1,7	3	1,6	7	3,9
7.	Švietimas	4	2,6	4	2,7	2	1,3	1	0,7
8.	Administracinė ir aptarnavimo veikla	1	2,6	5	11,9	2	5,2	1	2,4
9.	Vandens tiekimas, nuotekų valymas	5	41,5	2	15,5	1	8,3	0	0
10.	Elektros, dujų garo tiekimas ir oro kondicionavimas	3	18,9	1	6,7	1	6,3	0	0
11.	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	0	0	1	36,1	1	42,0	1	36,1
12.	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	1	1,0	2	2,1	0	0	0	0
13.	Žuvininkystė	0	0	2	169,6	0	0	0	0
14.	Nekilnojamojo turto operacijos	2	12,9	1	6,5	0	0	1	6,5
15.	Viešasis valdymas ir gynyba	1	1,2	4	5,0	0	0	0	0
16.	Kita veikla	7	2,4	2	8,7	1	3,5	0	0
Iš viso (1 – 15)		125	11,4	124*	11,3	50	4,6	53*	4,8
Iš viso be eismo įvykių		107	9,8	112	10,2	41	3,7	36	3,3

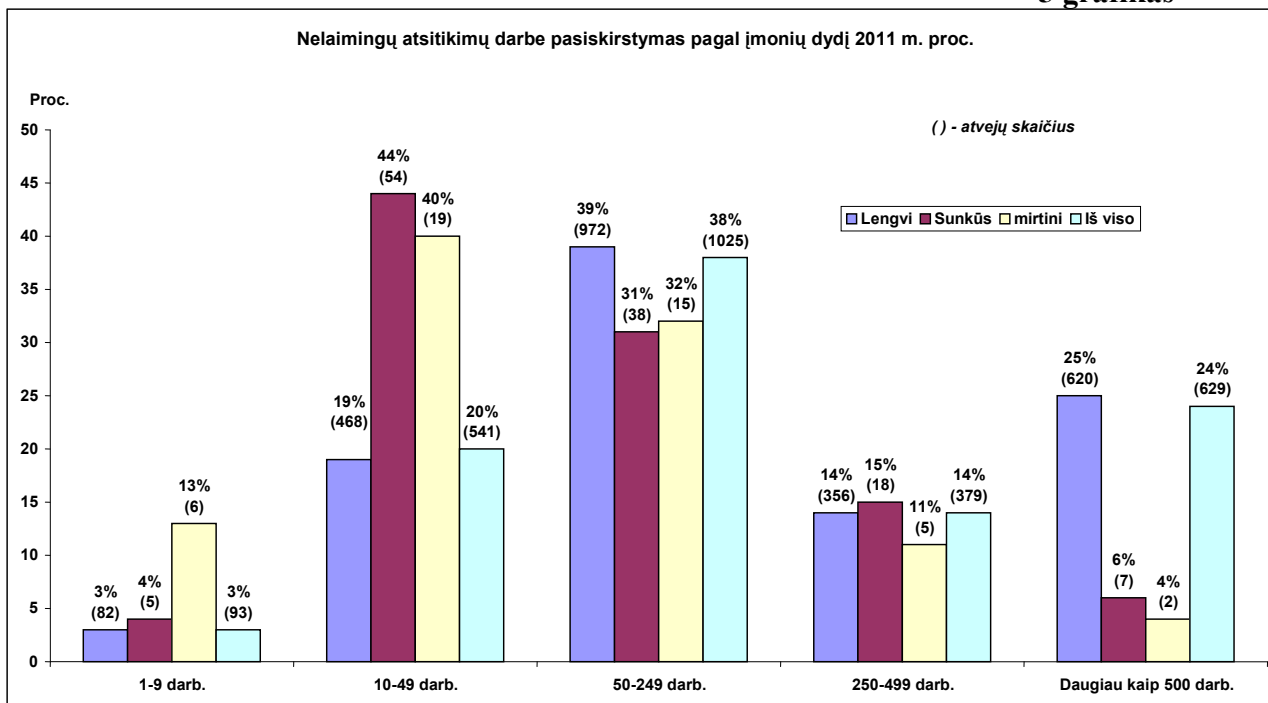
Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

2.2. Nelaimingų atsitikimų darbe detalizavimas ²

NA darbe pagal įmonės dydį. 2011 metais daugiausia (38 proc.) NA darbe įvyko įmonėse, kuriuose dirbo 50-249 darbuotojai (**5 grafikas**). Didžiausią jų dalį (39 proc.) sudaro lengvi NA darbe. Daugiausiai sunkių (44 proc.) ir mirtinų (40 proc.) NA darbe įvyko įmonėse, kuriuose dirbo 10-49 darbuotojai.

² **Pastaba:** Nelaimingų atsitikimų darbe analizės duomenys pateikiami tik pagal ištirtų sunkių ir mirtinų NA darbe atvejus.

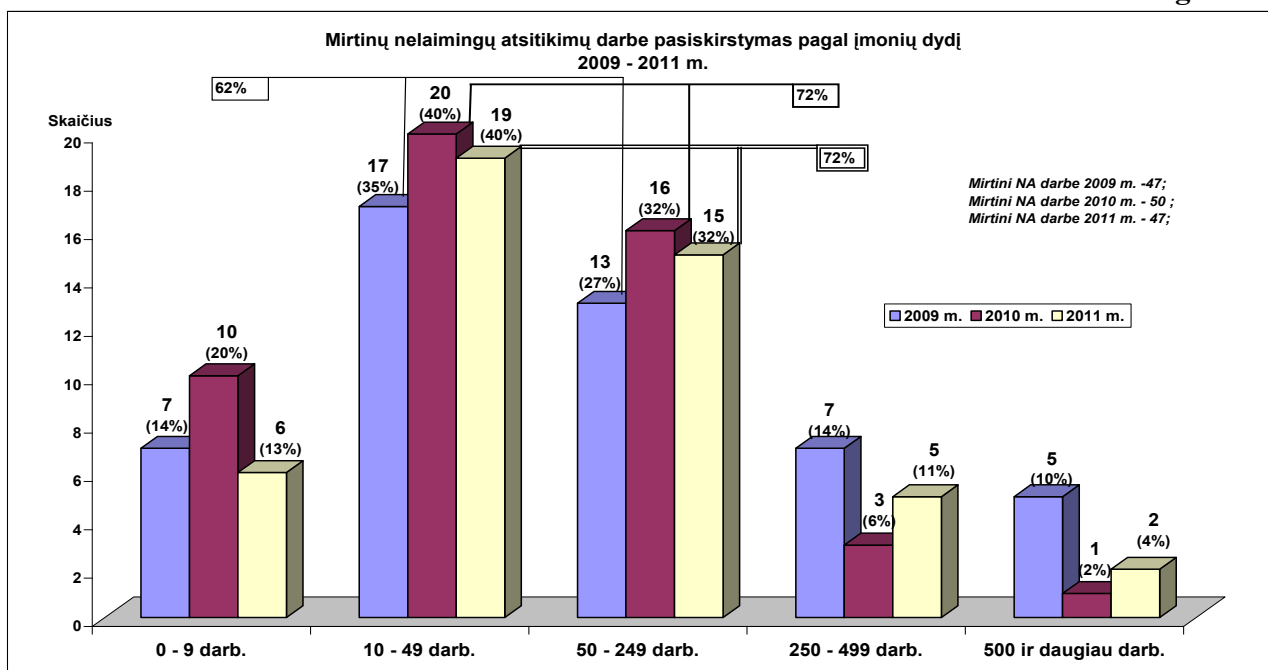
5 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Kaip ir 2010 metais, daugiausia (72 proc.) mirtinų NA darbe įvyko įmonėse, kuriose dirba 10-249 darbuotojai (6 grafikas), iš jų 40 proc. įvyko įmonėse, kuriose dirba 10-49 darbuotojai, 32 proc., kuriose dirba 50-249 darbuotojai.

6 grafikas

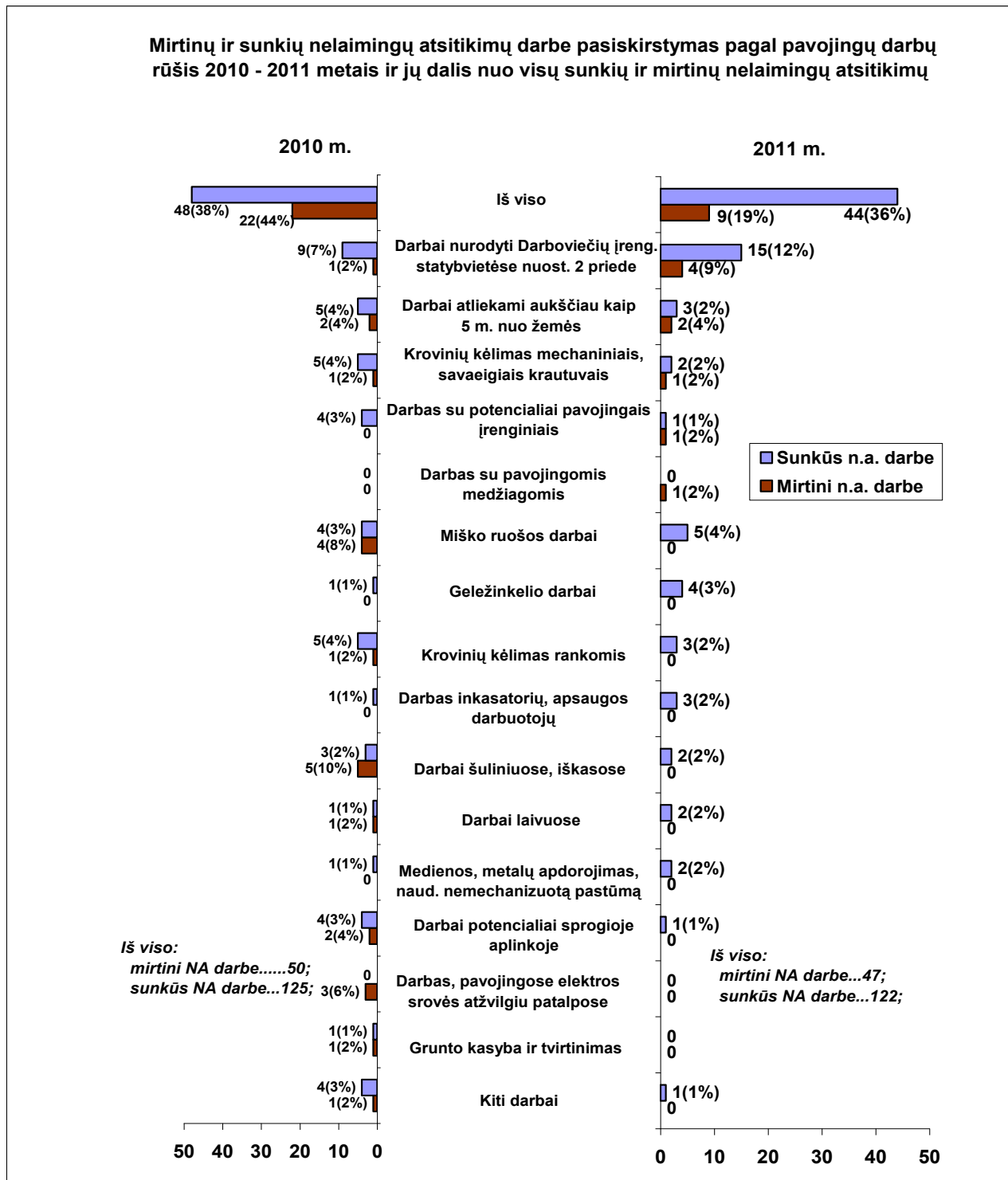

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Pavojingi darbai. Pavojingas darbas pasižymi didesne profesine rizika, kuriai esant traumos tikimybė dėl pavojingo darbo aplinkos veiksnio poveikio yra didesnė. Vykdamas pavojingus darbus (atliekant atitinkamus darbus statybvietėse, miško kirtimo darbus, apdorojant medieną, metalą, kai naudojama nemechanizuota pastūma, keliant krovinius rankomis ir pan.) 2011 metas įvyko 44 sunkūs, 9 mirtini ir 517 lengvų NA darbe. Vadinasi, beveik kas trečias (36 proc.) sunkus, kas penktas (19 proc.) mirtinas ir kas ketvirtas (24 proc.) lengvas nelaimingas atsitikimas darbe įvyko atliekant pavojingus darbus. Lyginant su 2010 metais, mirtinų ir sunkių NA darbe, vykdamas pavojingus darbus, sumažėjo, bet lengvų padidėjo daugiau nei penktadaliu (21 proc.).

Daugiausia, 9 proc. (4 atvejai) mirtinų, 12 proc. (15 atvejų) sunkių NA darbe įvyko dirbant darbus, nurodytus Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. A1/22/D1-34 (Žin., 2008, Nr. 10-362) 2 priede, t. y., darbus, keliančius darbuotojams užgriuvimo, kritimo pavojų, kurių rizika padidėja dėl statybos pobūdžio, darbo metodų; 4 proc. (2 atvejai) mirtinų ir 2 proc. (3 atvejai) sunkių – dirbant darbus aukščiau kaip 5 m. nuo žemės (kieto pagrindo), 2 proc. (1 atvejis) mirtinų ir 2 proc. (2 atvejai) sunkių – dirbant darbus su krovinių kėlimo mechaniniais savaeigiais krautuvais (**7 grafikas**). 2010 metais daugiausia mirtinų ir sunkių NA darbe įvyko vykdamas darbus šuliniuose ir iškasose (5 mirtini, 3 sunkūs), miško ruošos darbus (4 mirtini ir 4 sunkūs), darbus pavojingose elektros srovės atžvilgiu patalpose (3 mirtini). Lengvų NA darbe atvejais pavojingiausi darbai buvo – krovos darbai.

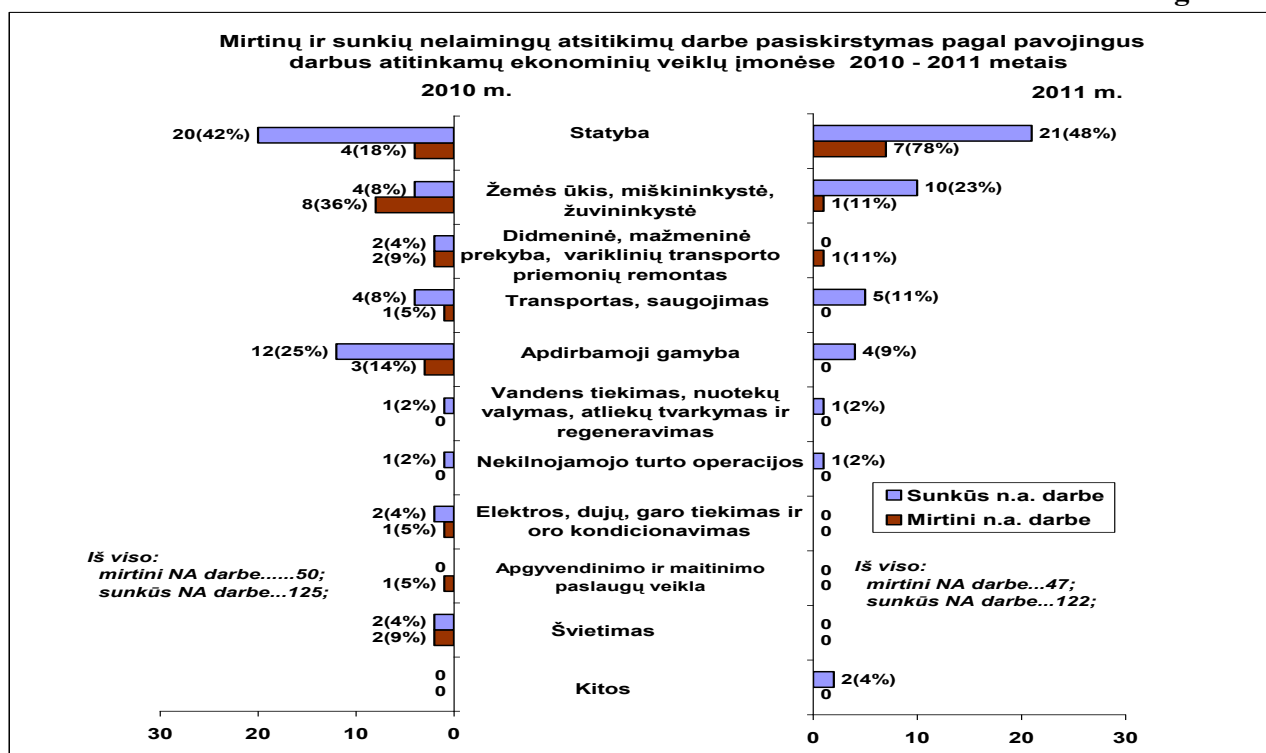
Pavojingi darbai, kaip miško ruošos darbai su potencialiai pavojingais įrenginiais, darbai sprogiuose aplinkoje ir kt., pavedami atlikti savarankiškai pirmus metus dirbantiems darbuotojams, neįvertinus jų gebėjimų ir pasirengimo, o neretai neapmokius saugių darbo metodų bei neinstruktavus, kaip saugiai atlikti užduotį. Todėl iš 9 mirtinų 7 mirtini ir iš 44 sunkių 28 sunkūs NA darbe įvyko įmonėje pirmus metus dirbantiems darbuotojams.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Daugiausia (**8 grafikas**) - 7 mirtini ir 21 sunkus (atitinkamai 78 ir 48 proc. nuo visų mirtinų ir sunkių) NA darbe dirbant pavojingus darbus, įvyko statybos įmonėse. Iš jų: 1 mirtinas ir 11 sunkių - darbuotojams nukritus iš aukščio. Palyginti su 2010 metais, mirtinų NA skaičius šios ekonominės veiklos įmonėse, dirbant pavojingus darbus, išaugo beveik dvigubai, tai yra nuo 4 iki 7 atvejų.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Ekspluatuojant potencialiai pavojingus įrenginius (toliau – PPI) įvyko 44 NA darbe, iš kurių 40 lengvų, 2 sunkūs (1,6 proc. nuo visų sunkių NA darbe) ir 2 mirtini (4,2 proc. visų mirtinų NA darbe). Lyginant su 2010 metais, sunkių NA darbe sumažėjo 3 kartus, o mirtinų NA darbe 2010 metais eksploatuojant PPI neįvyko. Sunkių ir mirtinų NA darbe, įvykusių dirbant su PPI, duomenys pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Potencialiai pavojingi įrenginiai	Nelaimingi atsitikimai darbe							
	Sunkūs				Mirtini			
	2010 m.		2011 m.		2010 m.		2011 m.	
	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%
Kėlimo kranai ir jų įranga	4	67	1	50	0	0	2	100
Pavojingų medžiagų talpyklos ir jų įranga	1	17	0	0	0	0	0	0
Liftai ir jų įranga	1	17	0	0	0	0	0	0
Garų ir vandens šildymo katilai ir jų įranga	0	0	1	50	0	0	0	0
Iš viso	6	x	2	x	0	x	2	x

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Ekspluatuojant PPI daugiau nei pusė (59 proc.) visų NA darbe įvyko dirbant su kėlimo kranais ir jų įranga, iš kurių daugiausia jų įvyko (**5 lentelė**) apdirbamojoje gamyboje ir statyboje (statybvietėje darbuotojus mirtinai traumavo bokštinis ir strėlinis kranai).

5 lentelė

Ekonominė veikla	NA darbe											
	Visi				Sunkūs				Mirtini			
	2010m.		2011 m.		2010m.		2011 m.		2010m.		2011 m.	
	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.	Veikloje. Iš jų:	ekspl. PPI % nuo visų NA veik.
Apdirbamoji gamyba	630	17 2,7	714	17 2,4	23	0 x	23	1 4,3	9	0 x	7	1 14,3
Statyba	294	13 4,4	370	9 2,4	32	3 9,4	33	0 x	6	0 x	13	1 7,7
Prekyba, variklinių transporto priemonių remontas	262	4 1,5	372	7 1,9	8	2 25	3	0 x	3	0 x	7	0 x
Transportas ir saugojimas	338	5 1,5	339	4 1,2	25	0 x	23	1 4,3	11	0 x	11	0 x
Nekilnojamas turtas	15	2 13,3	21	1 4,8	2	1 50	1	0 x	0	0 x	1	0 x
Kitos	816	8 1,0	857	6 0,7	35	0 x	39	0 x	21	0 x	8	0 x
Iš viso	2355	49 2,1	2673	44 1,6	125	6 4,8	122	2 1,6	50	0 x	47	2 4,3

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

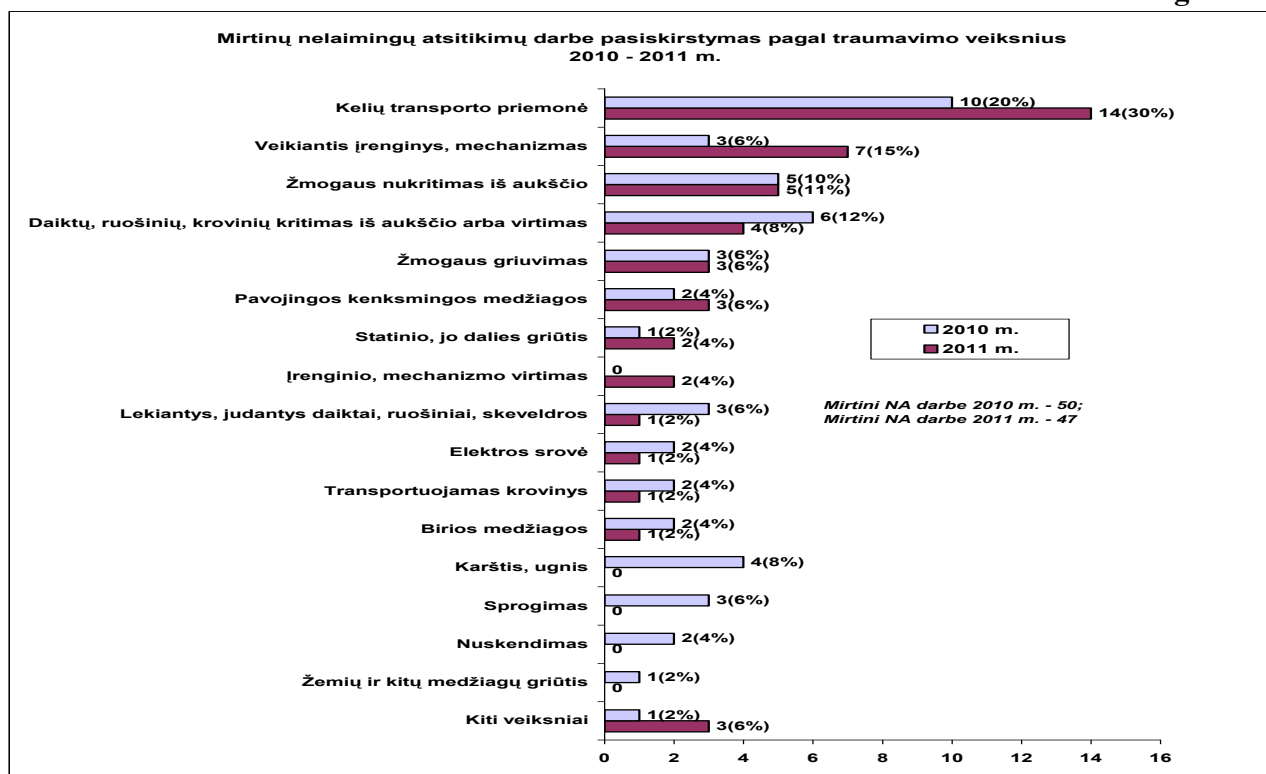
Daugiausia NA darbe įvyksta darbuotojui griuvus (6 lentelė). Dėl to 2011 metais buvo traumuoti 646 darbuotojai - tai sudaro 25 proc. nuo visų NA darbe. Dėl griuvimo 3 darbuotojai žuvo ir 16 patyrė sunkius kūno sužalojimus. Lyginant su 2010 metais, šie rodikliai beveik nekinta.

6 lentelė

Eil. Nr.	Traumavimo veiksniai	NA darbe (2011 m.)			
		Iš viso		Mirtini	
		atv.	proc.	atv.	proc.
1.	Žmogaus griuvimas	646	25	3	6
2.	Veikiantis įrenginys, mechanizmas	257	10	7	15
3.	Daiktų, ruošinių, krovinių kritimas iš aukščio arba virtimas	249	9	4	8
4.	Žmogaus nukritimas iš aukščio	192	7	5	11
5.	Kelių transporto priemonė	185	7	14	30
6.	Lekiantys, judantys daiktai, ruošiniai, skeveldros	108	4	1	2
7.	Pavojingos, kenksmingos medžiagos	35	1	3	6
	Kiti veiksniai	995	37	10	21
	Iš viso	2667	x	47	x

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

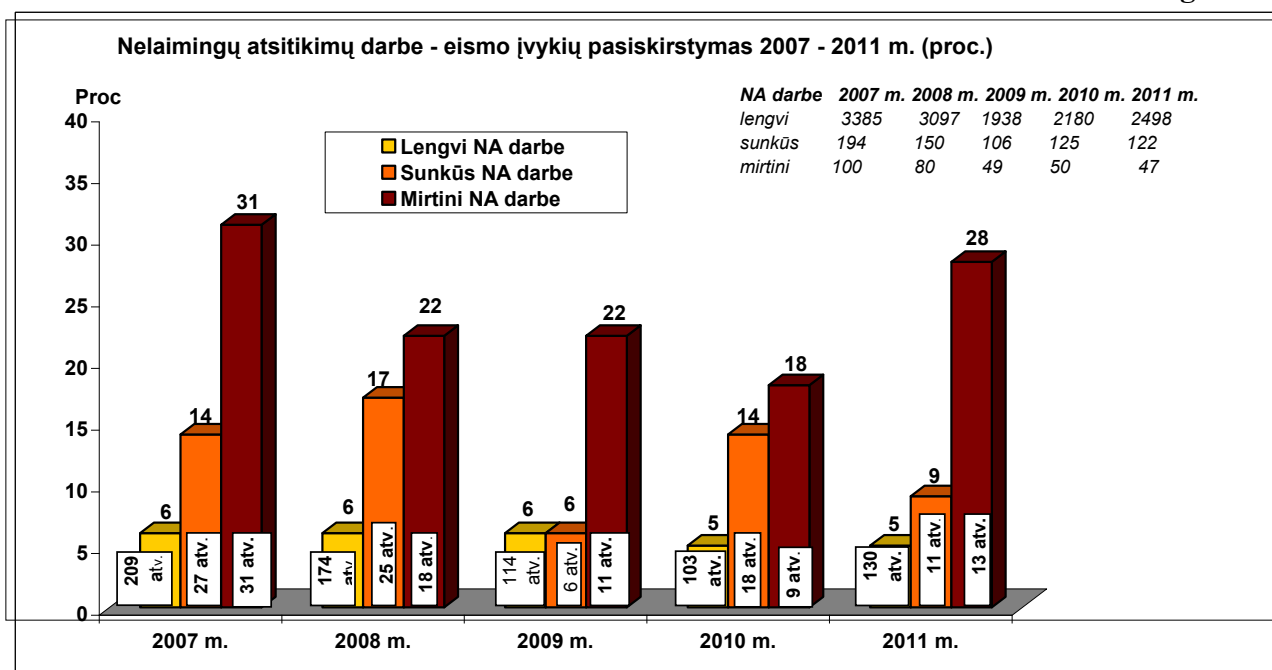
Mirtinų NA darbe atvejais (9 grafikas) daugiausia (14 atvejų arba 30 proc. visų 2011 metais įvykusių mirtinų NA darbe) darbuotojus traumavo kelių transporto priemonė, veikiantis įrenginys ar mechanizmas (7 atvejai arba 15 proc.), žmogaus nukritimas iš aukščio (5 atvejai arba 11 proc.), daiktų, ruošinių, krovinių kritimas iš aukščio arba virtimas (4 atvejai arba 8 proc.). Palyginti su 2010 metais, dėl kelių transporto priemonės mirtinų NA darbe padaugėjo 4 atvejais arba 40 proc., dėl veikiančio įrenginio ar mechanizmo 4 atvejais arba 2,3 karto, žmogaus nukritimo iš aukščio liko tame pačiame lygyje (10 proc.).

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Ataskaitiniais metais 28 proc. mirtinų, 9 proc. sunkių ir 5 proc. lengvų NA darbe **sudarė eismo įvykiai (10 grafikas)**, kurių daugiausia įvyko transporto įmonėse. Mirtinų NA darbe, susijusių su eismo įvykiais, nuo 2007 metų iki 2010 metų absoliutinėmis reikšmėmis sumažėjo nuo 31 iki 9 atvejų arba 3,4 karto. Tačiau 2011 metais jų skaičius vėl išaugo iki 13 atvejų arba 44,4 proc. Sunkių ir lengvų NA darbe, susijusių su eismo įvykiais, stebimos panašios kitimo tendencijos.

10 grafikas

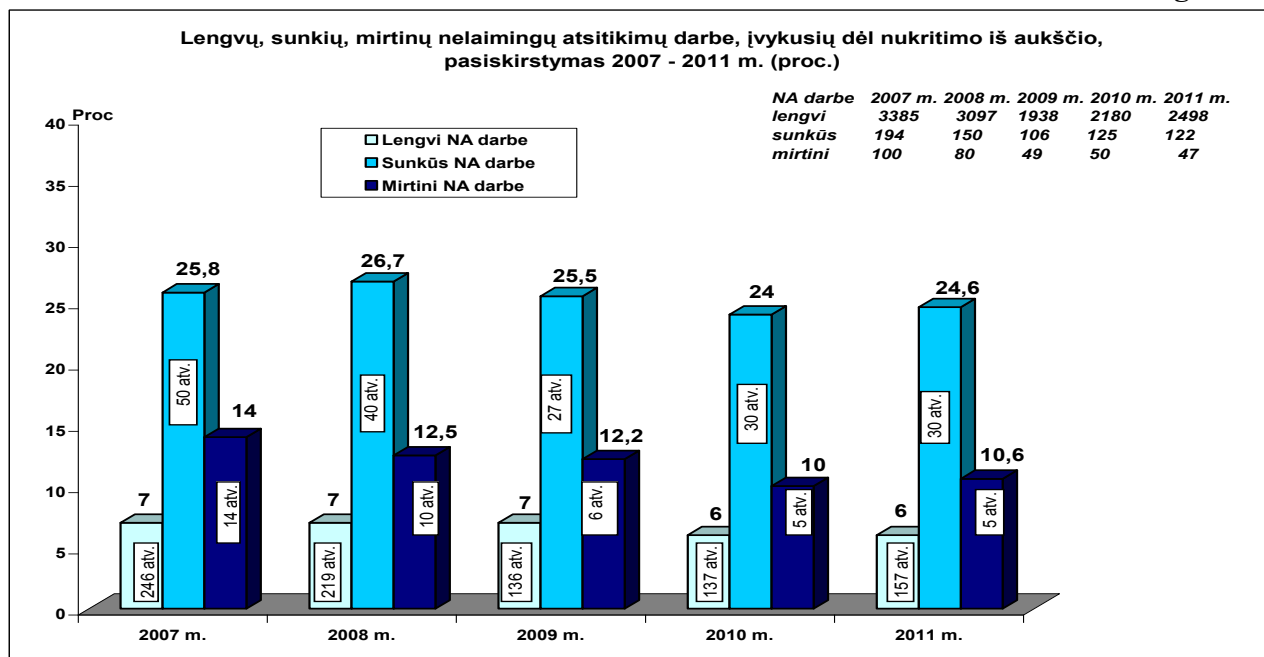
Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Be eismo įvykių vairuotojai patiria traumas krovinių pakrovimo – iškrovimo metu, todėl jie turi būti mokomi išaiškinant su kokiais rizikos veiksniais gali tecti susidurti krovos darbuose, ypač

atkreipiant dėmesį į pakrovimo įrenginių naudojimą, krovinių pritvirtinimą, jo padėties automobilyje tvirtinimo patikrinimą kelionės metu ir pan.

Dėl kritimo iš aukščio 2011 metais įvyko 192 NA darbe - iš jų 5 mirtini, 30 sunkių, 157 lengvi. Tai sudarė atitinkamai 10,6; 24,6; 6 proc. nuo visų ištirtų mirtinų, sunkių ir lengvų NA darbe. Palyginti su penkmečio pradžia (2007 metai) (**11 grafikas**), absoliutinis mirtinų NA darbe skaičius sumažėjo 2,8 karto (nuo 14 iki 5 atvejų), sunkių – daugiau kaip 1,67 karto (nuo 50 iki 30 atvejų), lengvų 1,6 karto (nuo 246 iki 157 atvejų). Procentine išraiška pastebima mirtinų NA darbe mažėjimo tendencija – nuo 14,0 proc. (2007 metais) iki 10,6 proc. (2011 metais), o sunkių ir lengvų NA darbe praktiškai nekito.

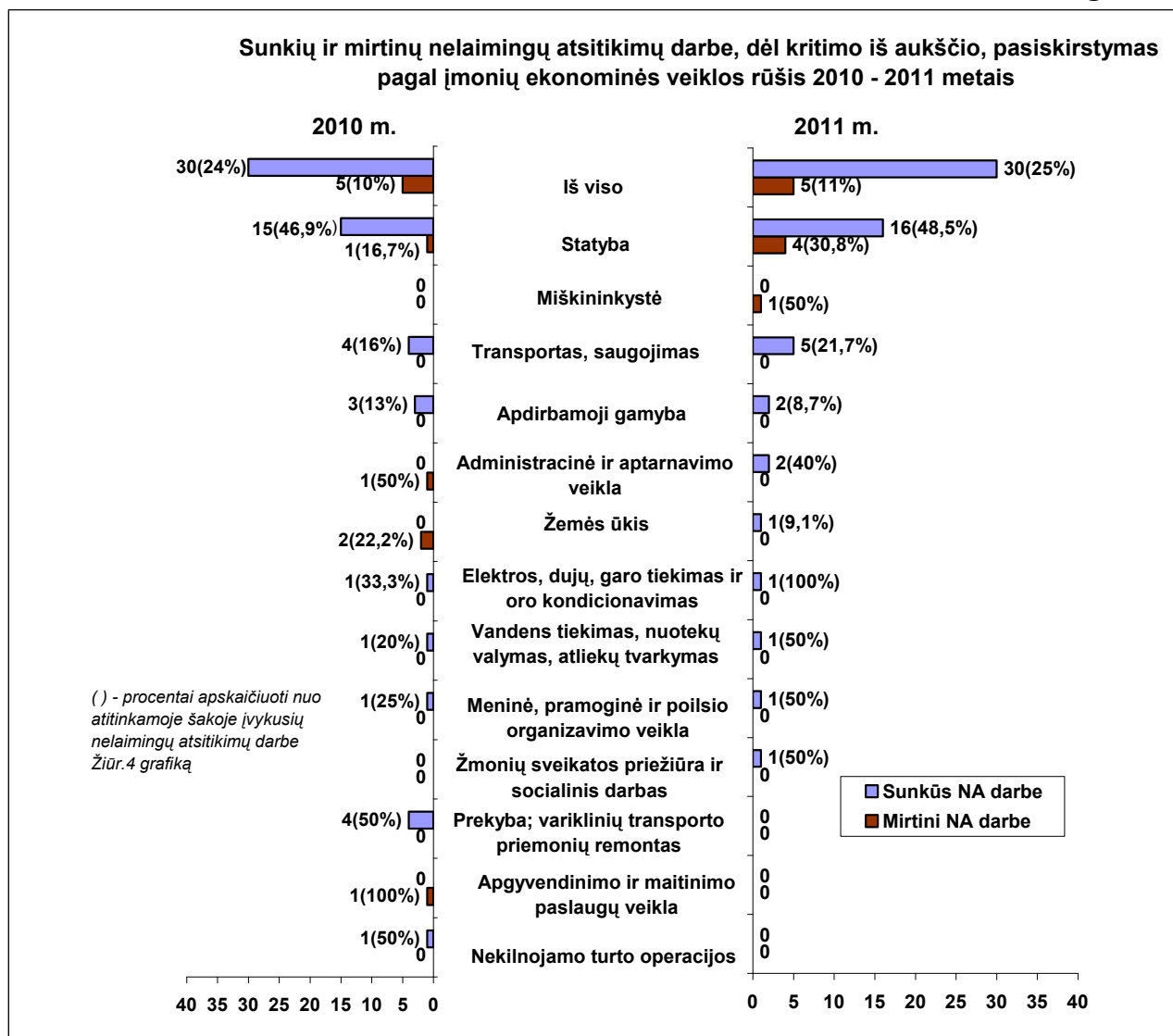
11 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Kritimo iš aukščio duomenų analizė (**12 grafikas**) rodo, kad 2011 metais daugiau nei pusė (57 proc.) sunkių ir mirtinų NA darbe įvyko statybos, 14,3 proc. – transporto ir saugojimo, po 5,7 proc. – apdirbamosios gamybos ir administracinės veiklos įmonėse, skaičiuojant nuo sunkių ir mirtinų NA darbe, dėl nukritimo iš aukščio. Palyginti su 2010 metais, mirtinų NA darbe, susijusių su kritimais iš aukščio, statybos įmonėse padaugėjo nuo 1 iki 4 atvejų (4 kartus), sunkių nuo 15 iki 16 atvejų (6,7 proc.), o lengvų nuo 33 iki 51 atvejų (54,5 proc.).

Nuo 137 iki 157 atvejų arba 14, 6 proc. išaugo ir bendras lengvų NA darbe, įvykusių dėl kritimo iš aukščio.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

2011 metais daugiausia, t.y., 1196 (45 proc. nuo visų ištirtų) NA darbe įvyko dėl priežasčių, susijusių su asmenų veiksmais, 297 (11,1 proc.) – su darbo įrenginiais ir priemonėmis, 267 (10 proc.) – su darbo organizavimu (7 lentelė) ir, palyginti su 2010 metais, priežastingumo tendencijos nepakito.

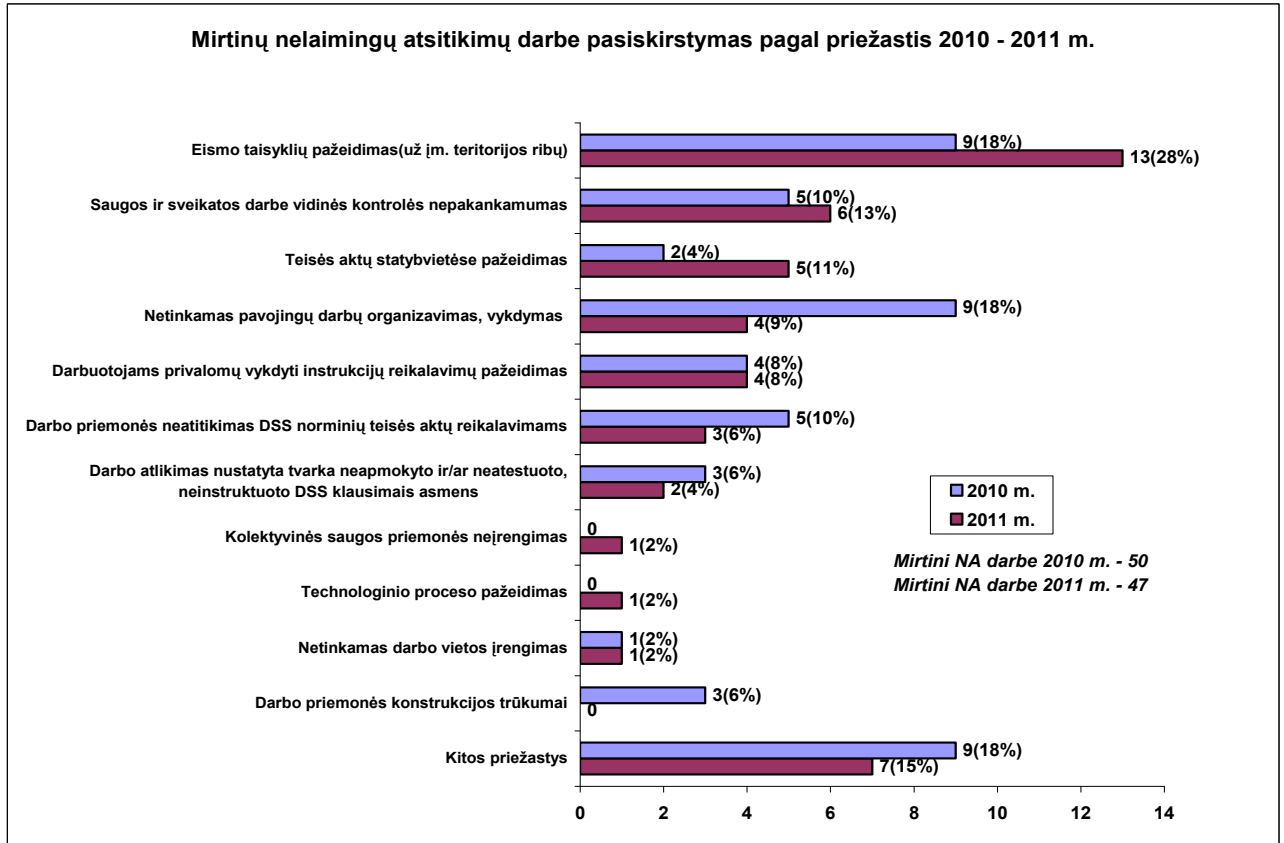
7 lentelė

Eil. Nr.	Priežastys	NA darbe skaičius (N-1)											
		Iš viso				Iš jų:							
		2010 m.		2011 m.		Sunkių				Mirtinų			
		atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%	atv.	%
1.	Susijusios su darbo organizavimu	252	10,7	267	10	56	44,8	50	41	20	40	17	36
2.	Susijusios su eismu	138	5,9	157	6	18	14,4	12	10	9	18	13	28
3.	Susijusios su darbo įrenginiais ir priemonėmis	272	11,5	297	11,1	21	16,8	18	15	9	18	5	11
4.	Susijusios su asmenų veiksmais	988	42,0	1196	45	19	15,2	25	20	4	8	5	11
5.	Susijusios su darbo aplinka	11	0,5	8	0,3	0	0	0	0	2	4	3	6
6.	Kitos priežastys	694	29,4	742	28	11	8,8	17	14	6	12	4	8
Iš viso		2355	x	2667	x	125	x	122	x	50	x	47	x

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Mirtinų NA darbe priežasčių (**13 grafikas**) analizė rodo, kad, palyginti su 2010 metais, dėl eismo taisyklių pažeidimo mirtinų NA darbe skaičius išaugo 44,4 proc. (nuo 9 iki 13 atvejų), dėl teisės aktų statybvietėse pažeidimų – 2,5 karto (nuo 2 iki 5 atvejų), dėl saugos ir sveikatos vidinės kontrolės nepakankamumas – 20 proc. (nuo 5 iki 6 atvejų), o sumažėjo dėl pavojingų darbų organizavimo – 2,2 karto (nuo 9 iki 4 atvejų), dėl darbo priemonių neatitikimo teisės aktų reikalavimams – 40 proc. (nuo 5 iki 3 atvejų).

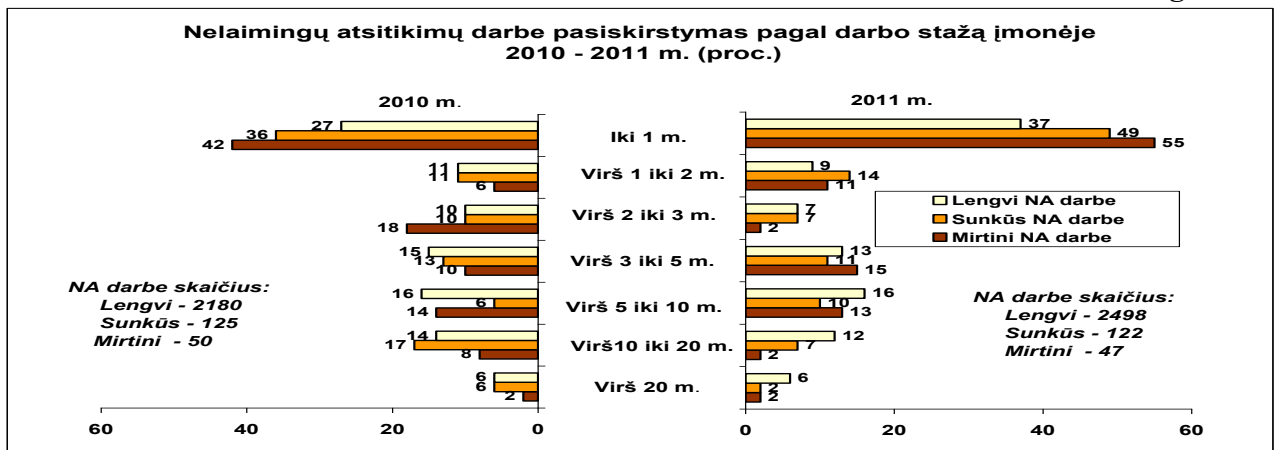
13 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Beveik 55 proc. (2010 metais - 42 proc.) mirtinų, 49 proc. (2010 metais - 36 proc.) sunkių ir 37 proc. (2010 metais - 27 proc.) lengvų NA darbe įvyko darbuotojams, **kurių darbo stažas įmonėje iki 1 metų (14 grafikas)**. Tokie darbuotojai traumuojami 3-4 kartus dažniau negu turintys didesnę darbo stažą. Jie dažnai susižeidžia dėl to, kad jiems trūksta profesinių įgūdžių, mokymo, siunčiami dirbti darbą, ypač pavojingą, kuriam nėra parengti, tinkamai neprižiūrimi, naudoja netinkamus darbo įrenginius, dirba, neįvertinus rizikos susižaloti, ypač mobiliuose darbo vietose.

14 grafikas

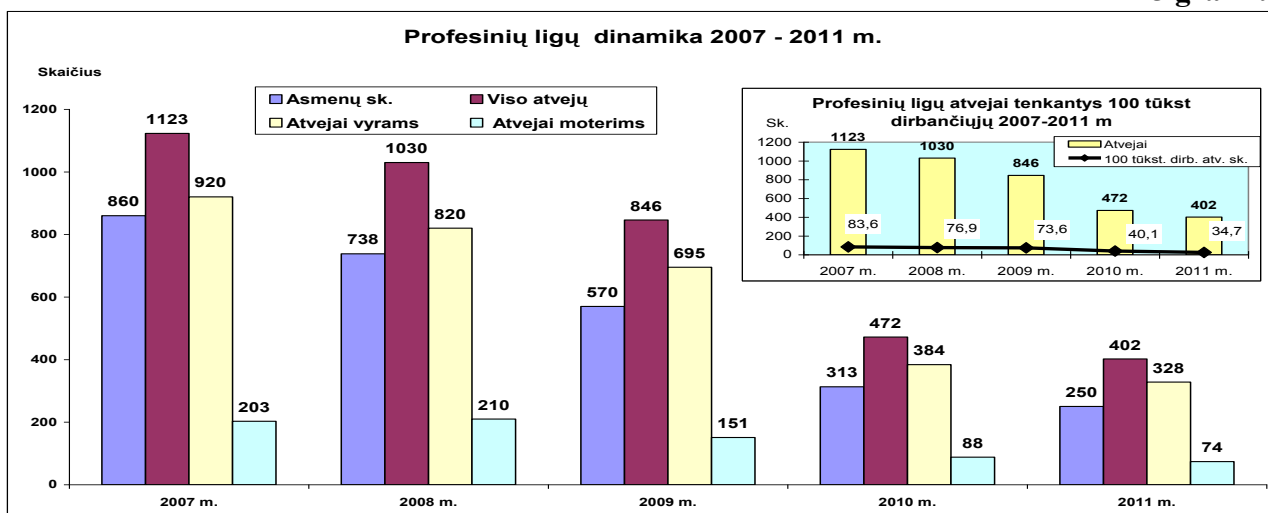
Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Per pastaruosius penkis metus pastebima ženkliai sunkių (nuo 37 atvejų 2007 metais iki 10 atvejų 2011 metais) bei mirtinų (nuo 29 atvejų 2007 metais iki 8 atvejų 2011 metais) NA darbe, **įvykusių neblaiviems darbuotojams**, mažėjimo tendencija. Tačiau 2011 metais daugiausia jų įvyko statyboje: 4 iš 8 mirtinų ir 7 iš 10 sunkių atvejų. Beveik visi šie darbuotojai traumas patyrė arba žuvo nukrisdami iš aukščio. Taip pat po 1 mirtiną traumą patyrė apdirbamojoje gamyboje, žemės ūkyje, kasyboje, prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte ir 2 sunkias - apdirbamojoje gamyboje. Reikia pastebėti, kad 2011 m. mirtinų NA darbe, įvykusių neblaiviems darbuotojams, skaičius, lyginant su 2010 metais, padidėjo nuo 7 iki 8 atvejų (14,3 proc.).

3. PROFESINĖS LIGOS

Profesinių ligų valstybės registro duomenimis, per 2011 metus užregistruotos 402 profesinės ligos 250 asmenų (**15 grafikas**). Tai 70 (17,4 proc.) profesinių ligų ir 63 (25,2 proc.) asmenimis mažiau negu 2010 metais. Vyrams nustatytos 328 (82 proc.), moterims - 74 (18 proc.) profesinės ligos. Tai vyrams nustatyta 56 (4 proc.), moterims - 14 (15,9 proc.) ligų mažiau negu 2010 metais. Per paskutinius penkerius metus (**15 grafikas**) daugiau kaip tris kartus nustatyta mažiau profesinių ligų, tenkančių 100 tūkstančių dirbančiųjų, o, palyginti su 2010 metais, - 37,4 proc.

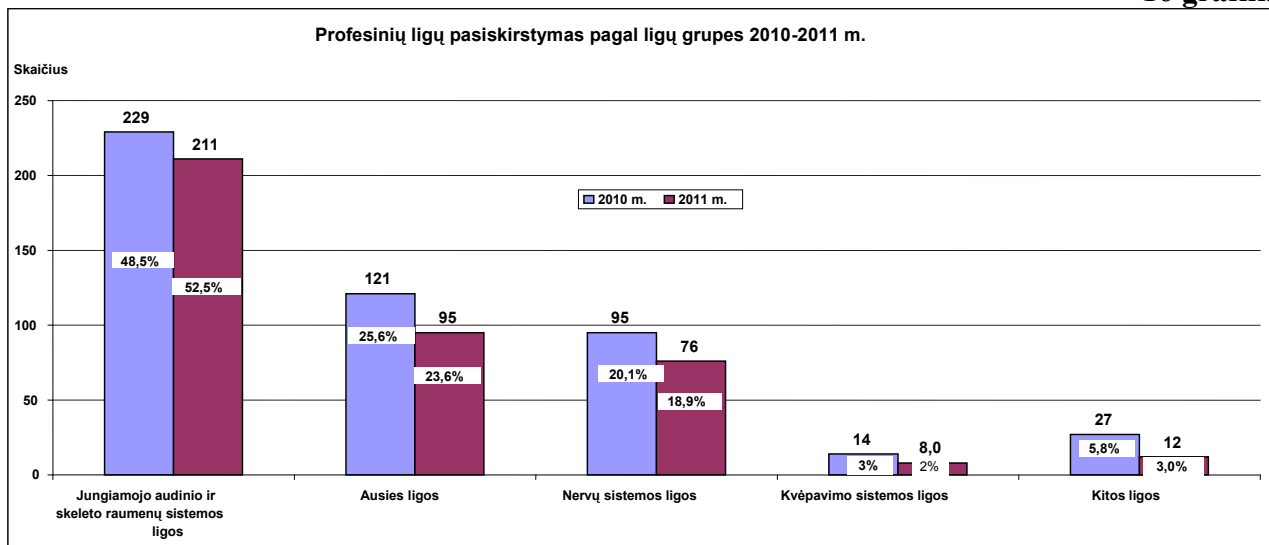
15 grafikas

Šaltinis: Profesinių ligų valstybės registro duomenys.

Pagal profesinių ligų grupes (**16 grafikas**) 2011 metais jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos sudarė - 52,5 proc. (211 profesinių ligų arba 18 ligų mažiau negu 2010 metais), ausų ligos - 23,6 proc. (95 profesinės ligos arba 26 ligom mažiau negu 2010 metais), nervų sistemos ligos - 18,9 proc. (76 profesinės ligos arba 19 ligų mažiau negu 2010 metais) visų nustatytų profesinių ligų. 2010 metais jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos sudarė - 48,5 proc. (229 profesinės ligos), ausų ligos - 25,6 proc. (121 profesinė liga), nervų sistemos ligos - 20,1 proc. (95 profesinės ligos).

16 grafikas

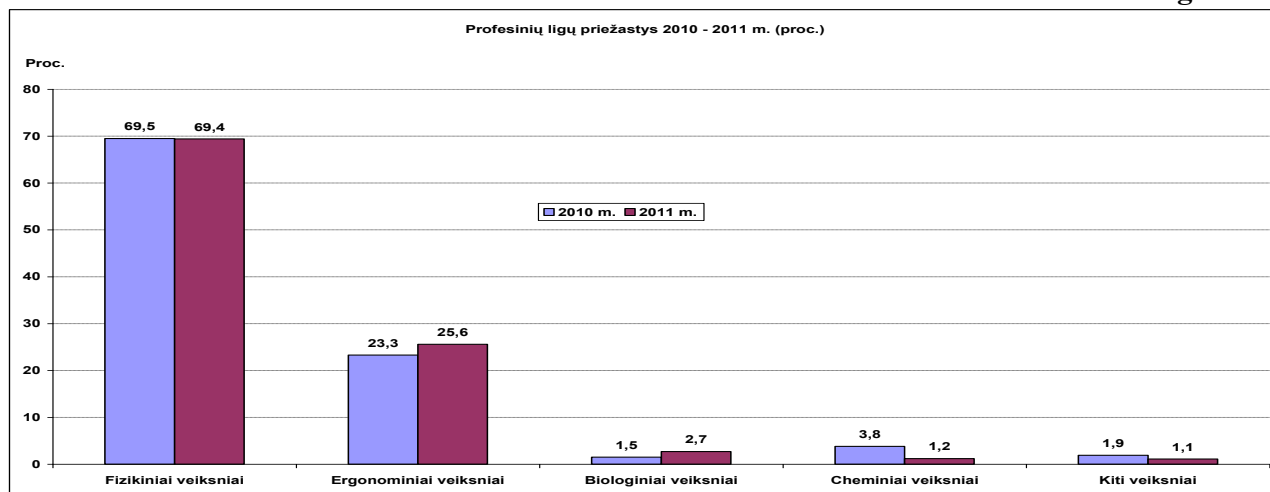

Šaltinis: Profesinių ligų valstybės registro duomenys.

Pagal priežastingumą (**17 grafikas**) daugiausia profesinių ligų 2011 metais lėmė fizikiniai veiksniai. Jie sukėlė 69,4 proc. profesinių ligų (34 proc. ligų sąlygojo akustinis triukšmas, 64 proc. – visą kūną ir rankas veikianti vibracija), t.y. 279 profesines ligas arba 49 ligom mažiau negu 2010 metais. 2010 m. fizikiniai veiksniai sukėlė 69,5 proc. profesinių ligų, t.y. 328 profesines ligas, iš jų 121 profesinę ligą sukėlė akustinis triukšmas, 207 profesines ligas – visą kūną ir rankas veikianti vibracija.

Ergonominiai veiksniai 2011 metais lėmė 25,6 proc. (103 profesines ligas arba 7 ligom mažiau negu 2010 metais), 2010 metais - 23,3 proc. (110 profesinių ligų).

17 grafikas

Šaltinis: Profesinių ligų valstybės registro duomenys.

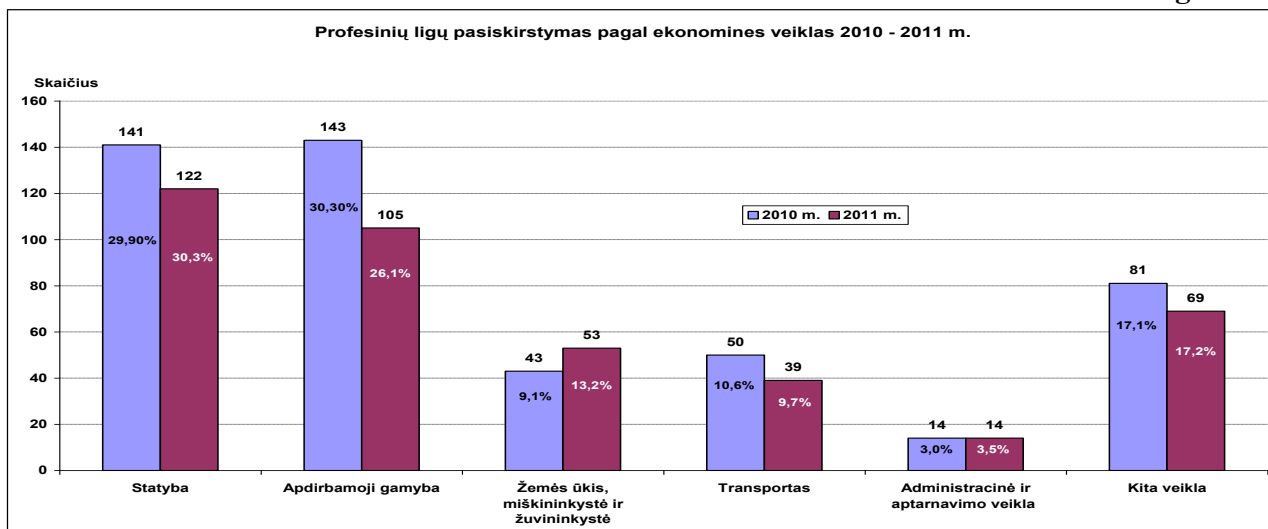
2011 metais daugiausia, t.y. 51,5 proc. profesinių ligų nustatyta 55 - 64 metų amžiaus asmenims, turintiems 31 - 40 metų darbo stažą, tai beveik trečdaliu mažiau, negu 2010 metais (2010 metais šioje amžiaus grupėje nustatyta 56,6 proc. profesinių ligų).

Pagal ekonominės veiklos rūšis (**18 grafikas**) 2011 metais daugiausia profesinių ligų diagnozuota statybose – 30,3 proc. (122 profesinės ligos arba 19 ligų mažiau negu 2010 metais), apdirbamojoje gamyboje 26,1 proc. (105 profesinės ligos arba 38 ligom mažiau negu 2010 metais), žemės ūkyje – 13,2 proc. (53 profesinės ligos arba 10 ligų daugiau negu 2010 metais) ir transporte ir saugojime - 9,7 proc. (39 profesinės ligos arba 11 ligų mažiau negu 2010 metais). 2010 metais

daugiausia profesinių ligų nustatyta apdirbamojoje gamyboje 30,3 proc. (143 profesinės ligos), statybose – 29,9 proc. (141 profesinė liga) transporte ir saugojime - 10,6 proc. (50 profesinių ligų), žemės ūkyje - 9,1 proc. (43 profesinės ligos).

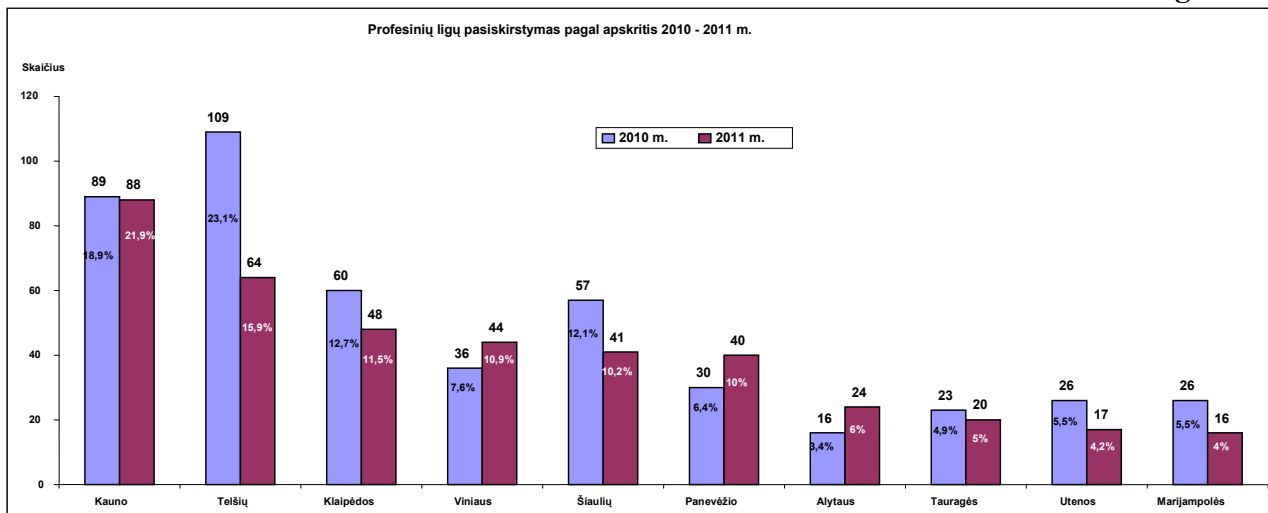
18 grafikas

Šaltinis: Profesinių ligų valstybės registro duomenys.

Pagal apskritis (19 grafikas) ataskaitiniais metais daugiausia profesinių ligų nustatyta Kauno apskrityje - 21,9 proc. (88 profesinės ligos arba 1 liga mažiau negu 2010 metais), Telšių apskrityje – 15,9 proc. (64 profesinės ligos arba 45 ligom mažiau negu 2010 metais), Klaipėdos apskrityje – 11,9 proc. (48 profesinių ligų arba 12 ligų mažiau negu 2010 metais). 2010 metais daugiausia profesinių ligų nustatyta Telšių apskrityje – 23,1 proc. (109 profesinės ligos), Kauno apskrityje -18,9 proc. (89 profesinės ligos), Klaipėdos apskrityje – 12,7 proc. (60 profesinių ligų).

19 grafikas

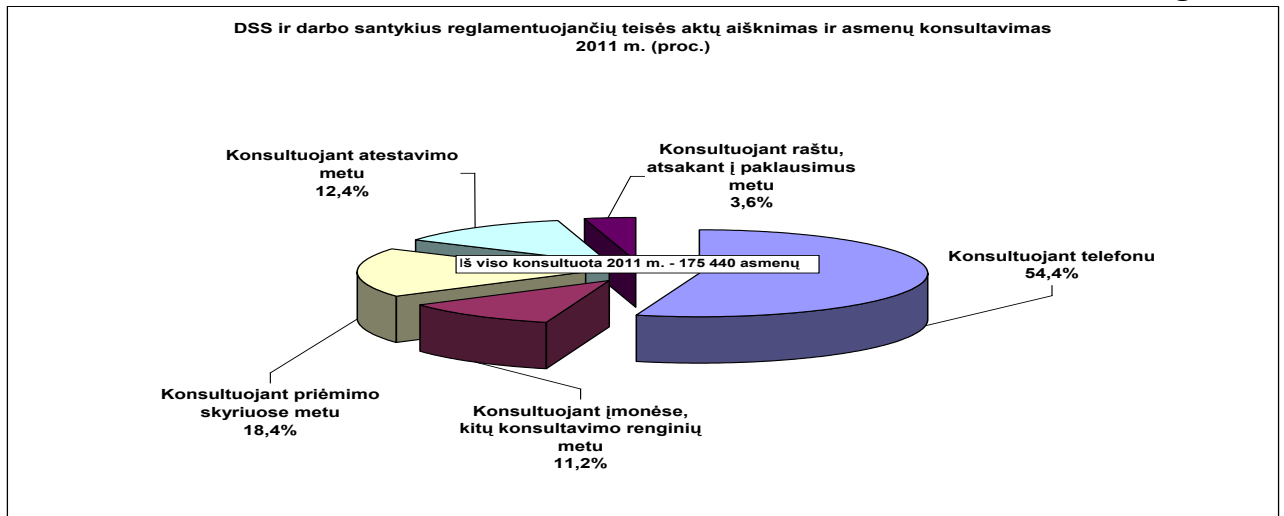
Šaltinis: Profesinių ligų valstybės registro duomenys.

4. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BEI DARBO SANTYKIUS REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMAI IR PREVENCIJA

Per 2011 metus darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų laikymosi klausimais atlikti 12 325 ūkio subjektų patikrinimai, kas sudaro 14,7 proc. visų šalyje veikiančių ūkio subjektų. Buvo keliami akcentai orientuoti ne į griežtus tikrinimus, o į pagalbą įmonėms konsultavimu bei informavimu (20 grafikas), kuriant tikrinimų kultūrą, grindžiamą abipusiai geranoriškais santykiais. Mažinant administracinę našta verslui bei optimizuojant ūkio subjektų priežiūros (kontrolės) veiklą siekta veiksmingai bendradarbiauti su

kitomis ūkio subjektų priežiūros (kontrolės) institucijomis ir įstaigomis koordinuojant, pirmiausiai – nelegalaus darbo apraiškų, tikrinimus ir bendrų sprendimų priėmimą. 2011 metais kartu su kitomis ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės institucijomis (dalyvaujant jų atstovams ar dalyvaujant darbo inspektoriams) buvo atlikta 22,2 proc. patikrinimų (2010 metais - 15,6 proc.).

20 grafikas

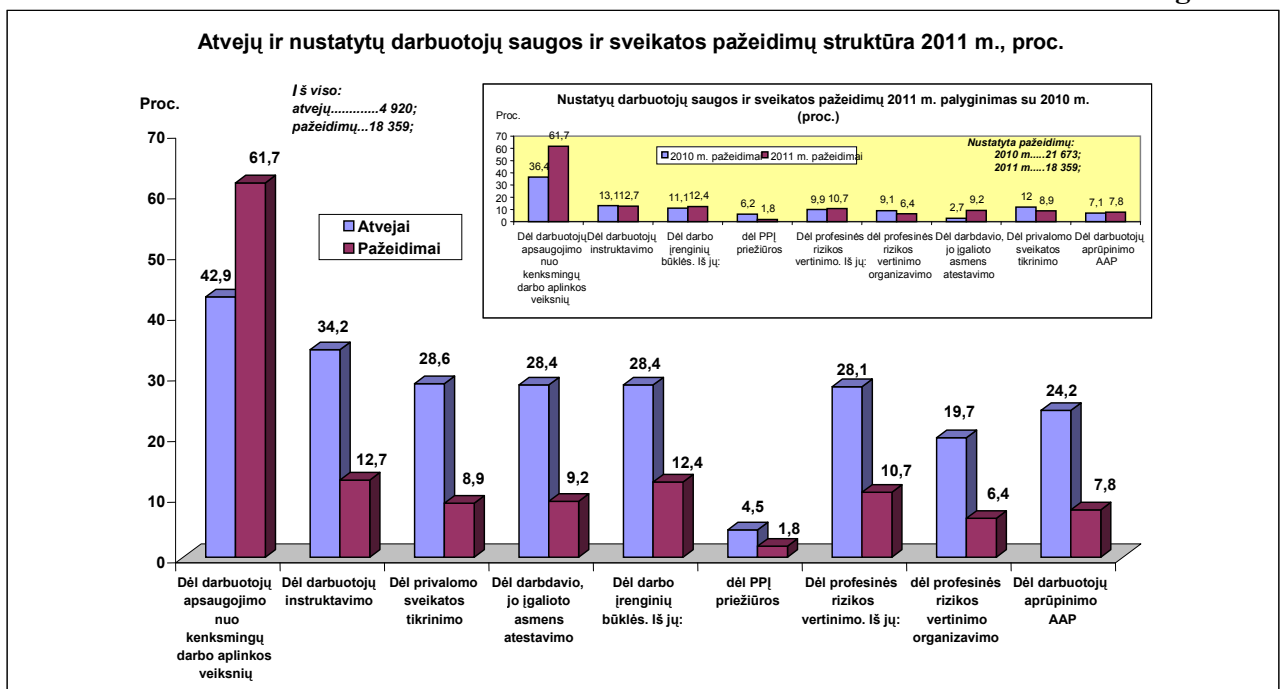

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Atliekant įmonių ir jų atskirų struktūrinių padalinių patikrinimus 8 066 inspektavimų metu tikrinti **darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau – DSS) klausimai**. Inspektavimų metu 4 920 atvejų nustatyti 18 359 pažeidimai, t.y. 11,6 proc. atvejų ir 15,3 proc. pažeidimų mažiau nei 2010 metais. Daugiausia atvejų ir pažeidimų nustatyta dėl darbuotojų apsaugojimo nuo kenksmingų darbo aplinkos veiksnių (triukšmo, vibracijos, apšvietimo, pavojingų medžiagų naudojimo ir kt.) (beveik pusėje patikrintų įmonių - du trečdaliai visų nustatytų pažeidimų), dėl darbo įrenginių būklės (trečdalyje įmonių – šeštadalis pažeidimų), dėl profesinės rizikos vertinimo (trečdalis įmonių – dešimtadalis pažeidimų) (21 grafikas).

Palyginti su 2010 metais (21 grafikas), ketvirtadaliu išaugo pažeidimų dėl darbuotojų apsaugojimo nuo kenksmingų darbo aplinkos veiksnių, 1,3 proc. - dėl darbo įrenginių būklės, 6,5 proc. - dėl darbdavio, jo įgalioto asmens atestavimo, o sumažėjo 4,4 proc. - dėl PPI priežiūros, 2,7 proc. - dėl profesinės rizikos vertinimo, 3,1 proc. - dėl privalomo sveikatos tikrinimo.

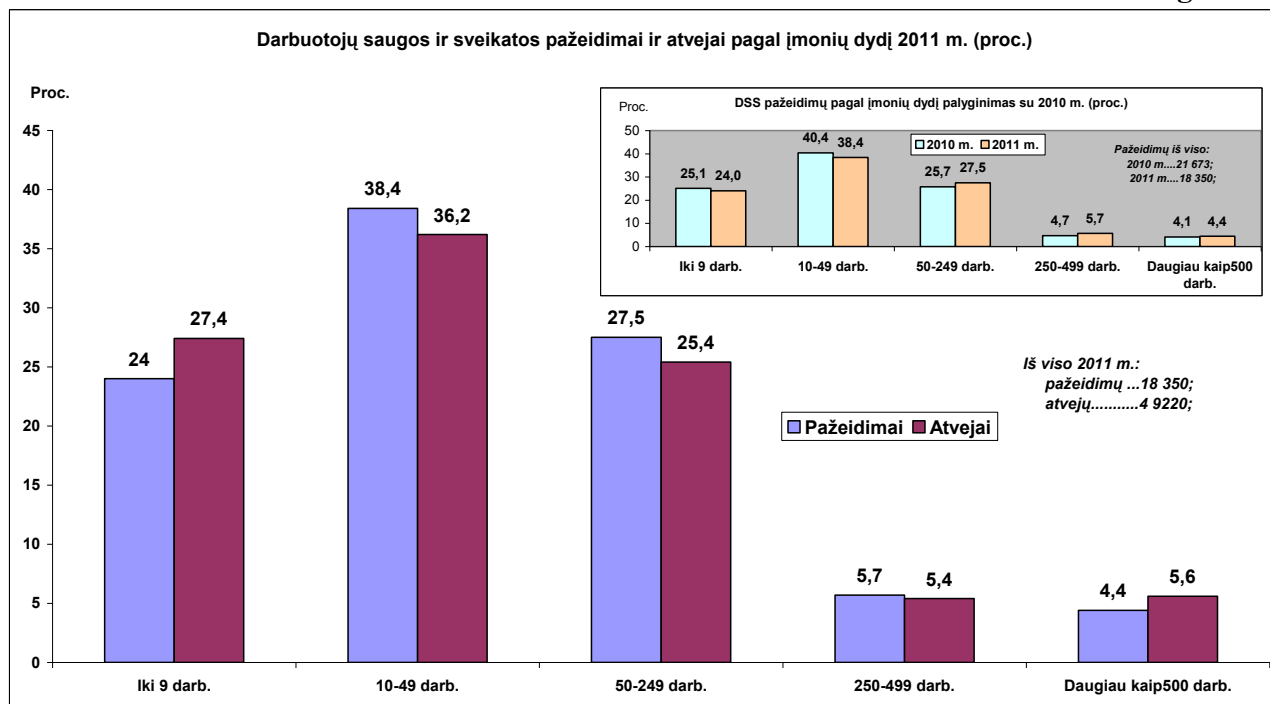
21 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Daugiausia (89,9 proc.) DSS pažeidimų nustatyta įmonėse, kuriose dirba nuo 0 iki 249 darbuotojų o, palyginti su 2010 metais (**22 grafikas**), pažeidimų skaičius nežymiai (1,3 proc.) sumažėjo.

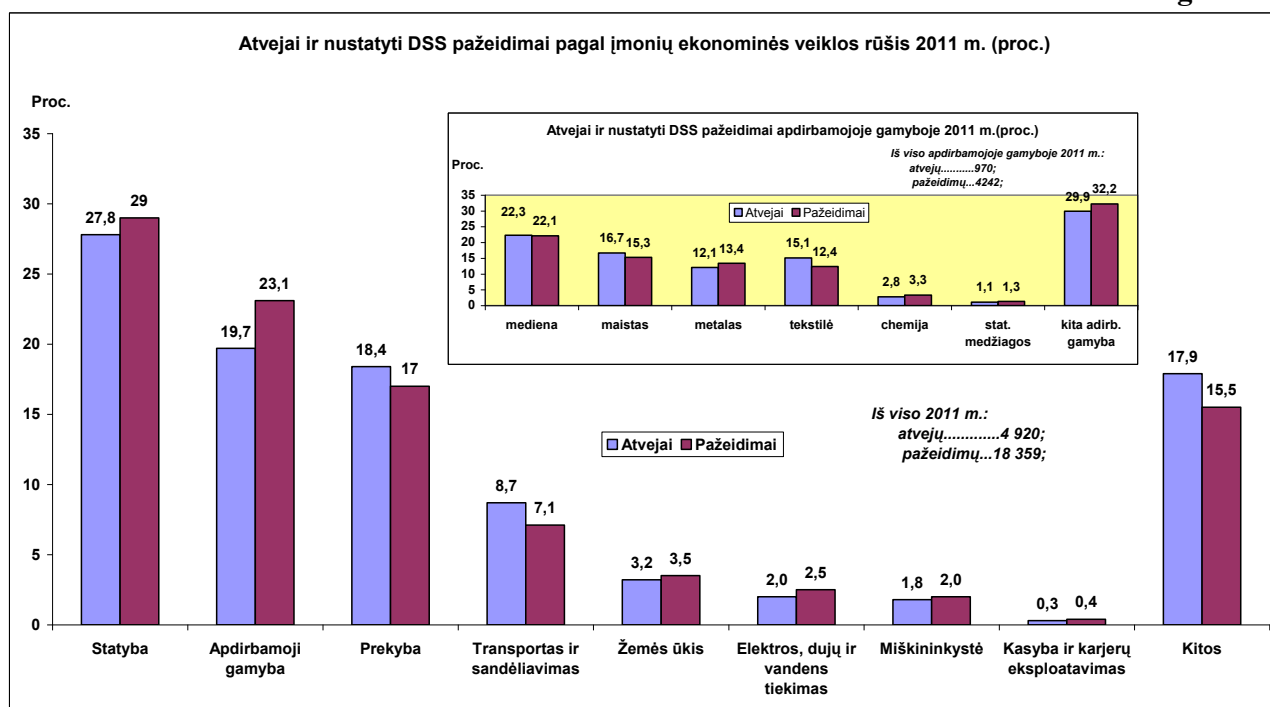
22 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Pagal ekonomines veiklas (**23 grafikas**) daugiausia atvejų ir DSS pažeidimų nustatyta statyboje (27,8 proc. atvejų ir 29 proc. pažeidimų), apdirbamojoje gamyboje (19,7 proc. atvejų ir 23,1 proc. pažeidimų), prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte (18,4 proc. atvejų ir 17 proc. pažeidimų), o iš apdirbamosios gamybos sektorių – medienos (22,3 proc. atvejų ir 22,1 proc. pažeidimų), maisto (16,7 proc. atvejų ir 15,3 proc. pažeidimų), tekstilės (15,1 proc. atvejų ir 12,4 proc. pažeidimų) sektoriuose.

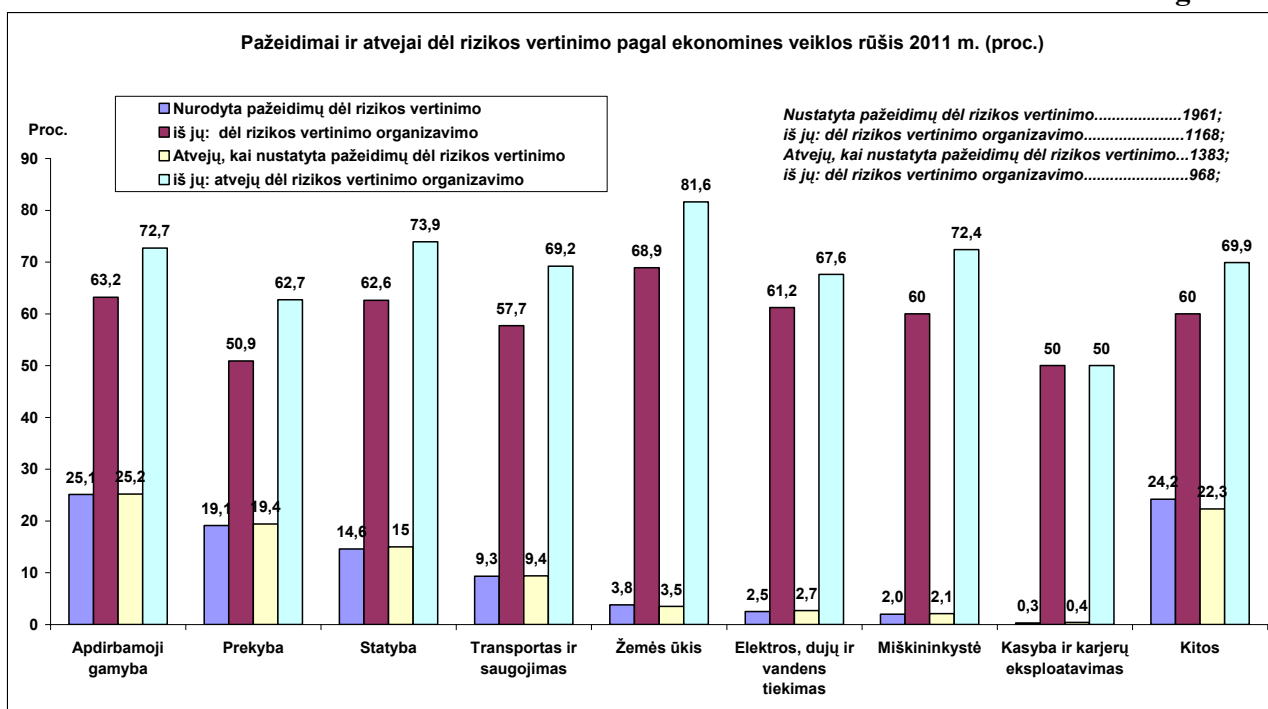
23 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Siekiant sumažinti arba išvengti profesinių susirgimų ir nelaimingų atsitikimų darbe būtina vertinti profesinę riziką ir įgyvendinti numatytas priemones jos šalinimui, todėl buvo domėtasi kaip įmonės laikosi šios nuostatos. Patikrintose įmonėse 1 383 atvejais nustatytas 1 961 DSS pažeidimas **(24 grafikas)** dėl profesinės rizikos vertinimo. Daugiausia pažeidimų nustatyta apdirbamosios gamybos įmonėse, kuriose šie pažeidimai sudaro ketvirtadalį visų nustatytų rizikos vertinimo pažeidimų, iš jų 63,2 proc. - dėl profesinės rizikos vertinimo organizavimo; prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte - atitinkamai penktadalis ir 50,9 proc.; statyboje – šeštadalis ir 62,6 proc. Pastebima, kad daugiau kaip pusę rizikos vertinimo pažeidimų sudaro organizaciniai klausimai.

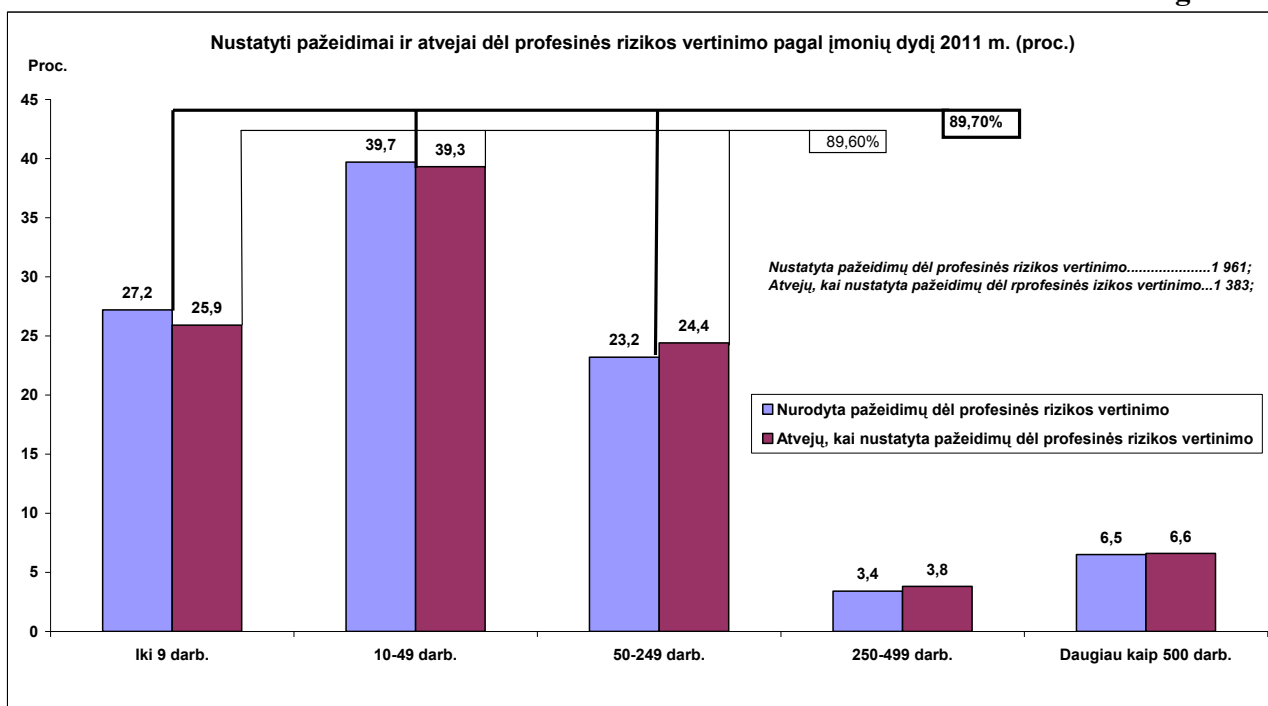
24 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Pagal įmonių dydį **(25 grafikas)** 39,7 proc. visų pažeidimų dėl profesinės rizikos vertinimo nustatyta įmonėse, kuriose dirba 10 – 49 darbuotojai, 27,2 proc., kuriose dirba iki 9 darbuotojų, 23,2 proc., kuriose dirba 50 – 249 darbuotojai. Įmonės, kuriose dirba iki 249 darbuotojų, nustatyti profesinės rizikos vertinimo pažeidimai sudaro 89,7 proc. visų nustatytų profesinės rizikos vertinimo pažeidimų.

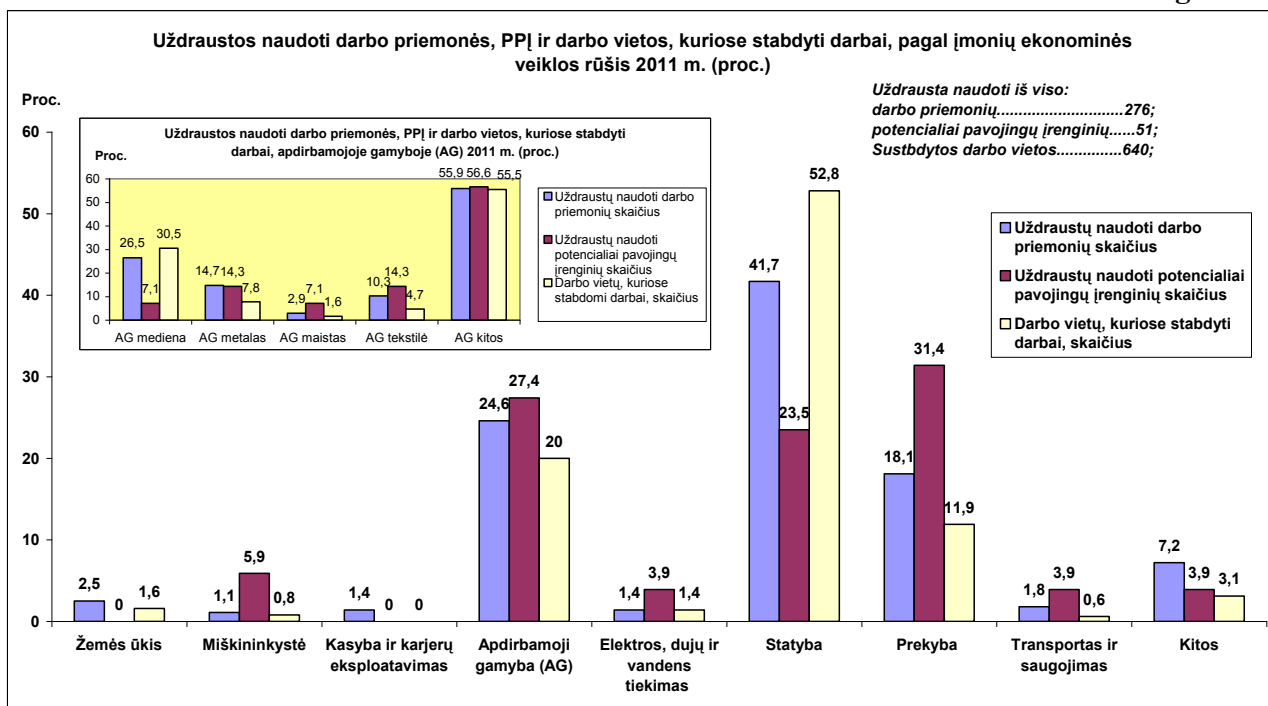
25 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

2011 metais dėl DSS teisės aktų reikalavimų neatitikimo 230 atvejų pareikalauta uždrausti naudoti 276 darbo priemonės, 51 PPI, sustabdyti darbus 640 darbo vietų. Uždraustos naudoti darbo priemonės, PPI ir darbo vietos, kuriose stabdomi darbai, pagal įmonių ekonominės veiklos rūšis 2011 metais (procentais) parodytos **26 grafike**.

26 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Uždraustų naudoti darbo priemonių (**8 lentelė**), neatitinkančių teisės aktų reikalavimų, priežastys, dėl kurių nėra aišku ar darbo priemonės yra saugios: penktadalio yra neturėjimas būtinų atitiktų patvirtinančių bei naudojimo dokumentų (atitikties deklaracijos, atitikties sertifikato,

naudojimo instrukciju) arba šie dokumentai yra suklastoti, pamesti ar kitaip netinkami (daugiausia statyboje – 17 priemonių, apdirbamojoje gamyboje (toliau – AG) – 9 priemonės, prekyboje – 8 priemonės); dešimtadalio – kai nustatoma ir pagrįstai įrodoma, kad priemonė yra nesaugi (pvz. nelaimingo atsitikimo atveju, įrodžius konstrukcinius trūkumus ir pan.) (daugiausia statyboje – 12 priemonių, apdirbamojoje gamyboje – 7 priemonės).

Uždraustų naudoti darbo priemonių dėl netinkamo naudojimo priežastys (**8 lentelė**): ketvirtadalio dėl techninio netvarkingumo (sugadintos kai kurios dalys ar mazgai, nepilnai ar netinkamai sukomplektuotos, nuimti apsaugai, susidėvėjusios, yra defektų, turinčių įtaką darbuotojų saugai, ir pan.) (daugiausia statyboje – 29 priemonės, AG – 13 priemonių, prekyboje – 7 priemonės); šeštadalio - kai neatlikti būtini potencialiai pavojingų įrenginių įgaliotos techninės būklės tikrinimo įstaigos techninės būklės patikrinimai (daugiausia prekyboje – 14 priemonių, AG – 13 priemonių, statyboje – 5 priemonės); septintadalio - kai neatliekama ar netinkamai atliekama nuolatinė priemonės techninė priežiūra (pvz. nevalomos ar nedezinfekuojamos asmeninės apsaugos priemonės ir pan.) (daugiausia prekyboje – 15 priemonių, AG – 7 priemonės).

8 lentelė

	Eil. Nr.	Priežastis	Priemonės	Proc.	EVR
Priemonės, neatitinkančios joms taikomų norminių teisės aktų reikalavimų	1	nėra reikiamai paženklintos (CE, Ex ir pan. ženklais)	8	3,6	
	2	neturi būtinų atitiktį patvirtinančių bei naudojimo dokumentų (atitikties deklaracijos, atitikties sertifikato, naudojimo instrukciju) arba šie dokumentai yra suklastoti, pamesti ar kitaip netinkami	44	19,6	Statyba – 17; AG - 9; Prekyba – 8;
	3	neįmanoma nustatyti jų kilmę, tipą, parametrus kai tai yra svarbu ir būtina saugai užtikrinti	13	5,8	
	4	nustatoma ir pagrįstai įrodoma, kad priemonė yra nesaugi (pvz. nelaimingo atsitikimo atveju, įrodžius konstrukcinius trūkumus ir pan.)	23	10,3	Statyba - 12; AG - 7;
Priemonės netinkamai naudojamos	5	techniškai netvarkingos (sugadintos kai kurios dalys ar mazgai, nepilnai ar netinkamai sukomplektuotos, nuimti apsaugai, susidėvėjusios, yra defektų turinčių įtaką saugai ir pan.)	60	26,8	Statyba - 29; AG - 13; Prekyba – 7;
	6	netinkamai instaliuotos darbo priemonės	3	1,3	
	7	neatliekama ar netinkamai atliekama nuolatinė priemonės priežiūra (pvz. nevalomos ar nedezinfekuojamos AAP ir pan.)	31	13,8	Prekyba – 15; AG - 7;
	8	neatlikti būtini potencialiai pavojingų įrenginių įgaliotos techninės būklės tikrinimo įstaigos techninės būklės patikrinimai	37	16,5	Prekyba – 14; AG - 13; Statyba - 5;
	9	priemonė naudojama esant neigiamai įgaliotos techninės būklės kontrolės įstaigos išvadai apie potencialiai pavojingo įrenginio techninę būklę	1	0,45	
	10	priemonė naudojama ne pagal paskirtį ir pan.	4	1,8	

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Sustabdyti darbai dėl priežasčių (**9 lentelė**): po trečdalį, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei (daugiausia AG – 16 atvejų, prekyboje – 14 atvejų, statyboje -12 atvejų) ir kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių ir (ar) kai darbuotojas (darbuotojai) neaprupinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis (daugiausia statyboje – 45 atvejai, AG – 3 atvejai); ketvirtadalį, kai darbuotojas (darbuotojai) neapmokyti saugiai dirbti (daugiausia statyboje – 17 atvejų, AG – 11 atvejų, prekyboje – 8 atvejai), dešimtadalį, kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus (daugiausia statyboje – 10 atvejų).

9 lentelė

Eil. Nr.	Priežastis	Darbai	Proc.	EVR
1	kai darbuotojas (darbuotojai) neapmokyti saugiai dirbti	45	26	Statyba - 17; AG - 11; Prekyba – 8;
2	susidarius avarinei situacijai – pavojui	7	4,1	
3	kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus	12	6,9	Statyba - 10;
4	kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių ir (ar) kai darbuotojas (darbuotojai) neaprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis	50	28,9	Statyba - 45; AG - 3;
5	kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei	54	31,2	AG - 16; Statyba - 12; Prekyba – 14;
6	dėl rizikos įvykti nelaimingam atsitikimui, susijusiam su kritimu iš aukščio	2	1,2	
7	dėl rizikos įvykti nelaimingam atsitikimui, susijusiam su daiktų, krovinių kritimu ir griuvimu	1	0,6	
8	dėl rizikos įvykti nelaimingam atsitikimui, susijusiam su užpylimu gruntu, biriomis medžiagomis	1	0,6	
9	dėl rizikos įvykti nelaimingam atsitikimui, susijusiam su elektros srove	1	0,6	

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

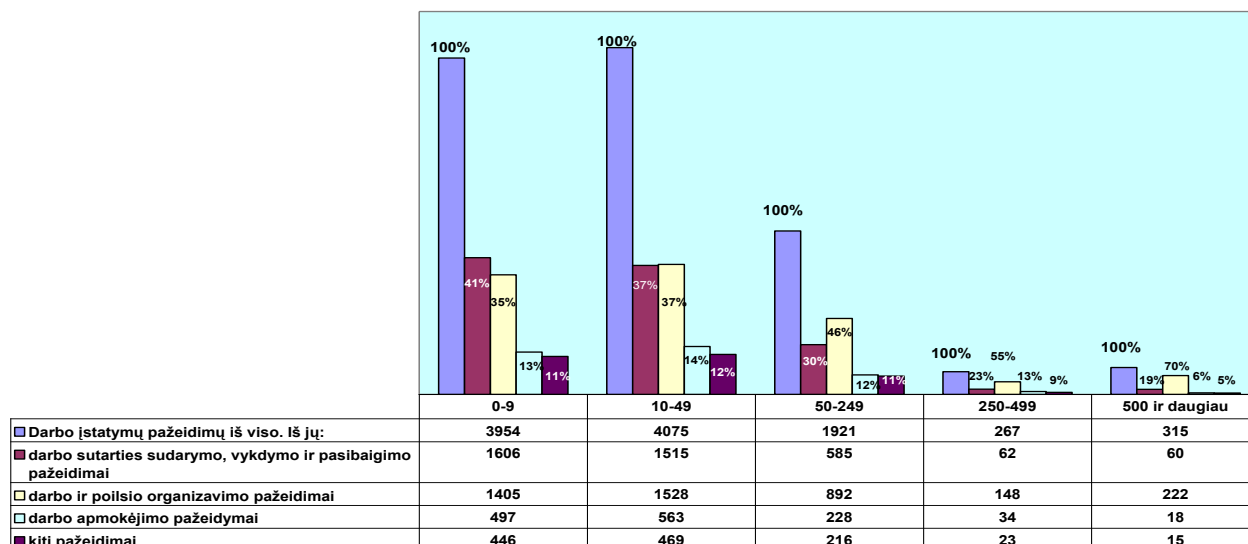
Vykdamas statybos įmonių prevencinę akciją (2011-10-07 iki 2011-10-28) kaip laikomasi norminių teisės aktų reikalavimų, patikrintos 343 statybvietės. Tikrinimai parodė, kad 34,8 proc. nustatytų pažeidimų susiję su kritimu iš aukščio, 31,9 proc. – susiję su darbu iškasose, 21,8 proc. – susiję su darbų technologijos projektais. Akcijos metu buvo sustabdyti darbai 11 nenuolatinių darbo vietų. Sustabdymo priežastys: neįrengimas kolektyvinių apsaugos priemonių ir darbuotojų neaprūpinimas asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis, o taip pat dėl rizikos, susijusios su darbuotojų užpylimu gruntu, biriomis medžiagomis.

Atliekant įmonių ir jų atskirų struktūrinių padalinių patikrinimus 10 221 inspektavimo metu **tikrinti darbo įstatymų vykdymo klausimai** ir iš jų 4 482 atvejais nustatyti 10 532 pažeidimai. Palyginti su 2010 metais, atvejų, kai buvo nustatyti darbo teisės pažeidimai, sumažėjo 14,5 proc. (nuo 5 266 iki 4 482), o bendras pažeidimų skaičius - 24,4 proc. (nuo 13 931 iki 10 532).

Pagal įmonių dydį (**27 grafikas**) daugiausia - 57,1 proc. visų darbo įstatymų vykdymo pažeidimų nustatyta įmonėse, kuriuose dirba nuo 0 iki 49 darbuotojų.

27 grafikas

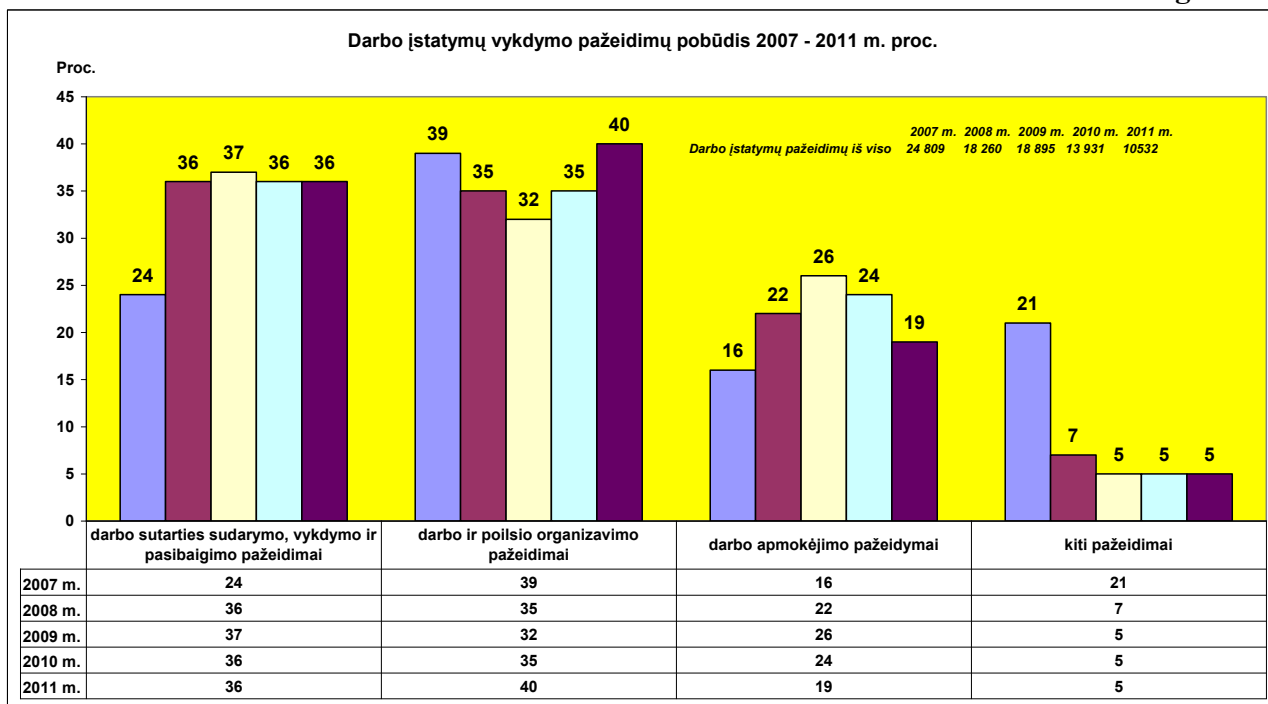
Darbo įstatymų vykdymo pažeidimai pagal įmonių dydį 2011 m.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Iš visų 2011 metais nustatytų pažeidimų (**28 grafikas**) 36,3 proc. sudaro darbo sutarties sudarymo, vykdymo ir pasibaigimo, 39,8 proc. – darbo ir poilsio organizavimo, 19,2 proc. – darbo apmokėjimo ir 5 proc. – kiti pažeidimai. Lyginant su 2010 metais, darbo sutarties sudarymo, vykdymo ir pasibaigimo pažeidimų skaičius sumažėjo 24 proc. (nuo 5 036 iki 3 828), darbo ir poilsio organizavimo - 13,5 proc. (nuo 4 848 iki 4 195), darbo apmokėjimo - 39,7 proc. (nuo 3 351 iki 2 020).

28 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

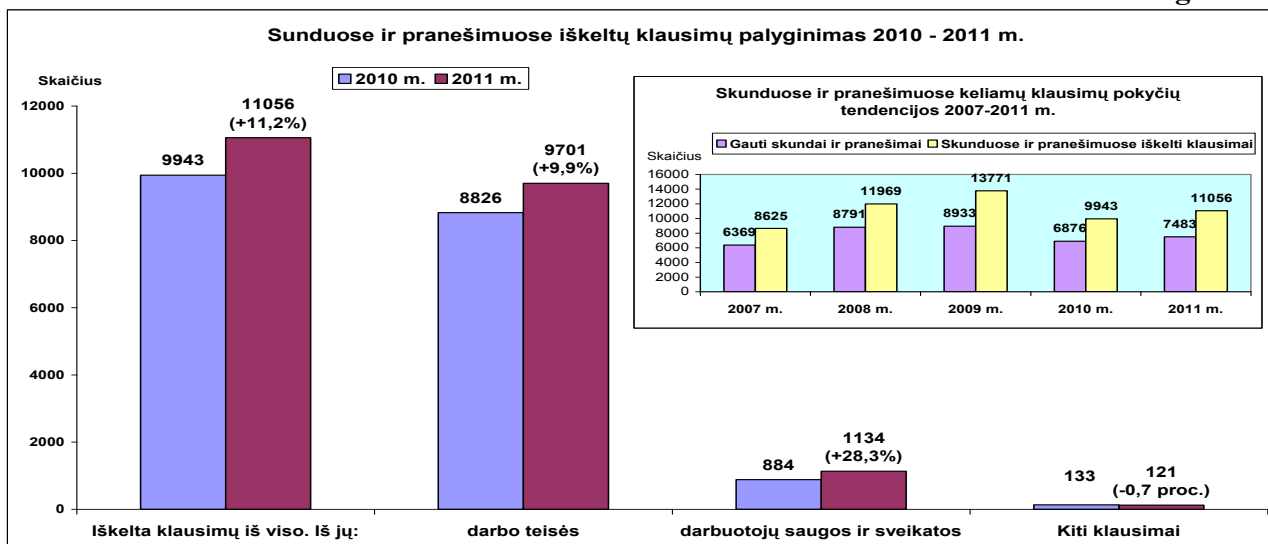
Pastarųjų penkių metų duomenys (**28 grafikas**) rodo, kad darbo sutarties sudarymo, vykdymo ir pasibaigimo pažeidimai išlieka pastovūs ir sudaro apie 36 proc. visų tais metais nustatytų pažeidimų; darbo ir poilsio organizavimo bei darbo apmokėjimo pažeidimai absoliučiais skaičiais mažėjo, tačiau procentais nuo tais metais nustatytų pažeidimų nemažėjo ir dėl darbo ir poilsio organizavimo sudarė 35 – 40 proc., o dėl darbo apmokėjimo apie penktadalį.

2011 metų rugpjūčio 5-7 dienomis ir rugsėjo mėn. buvo organizuotos darbo įstatymų vykdymo prevencinės akcijos prekyboje. Rugsėjo mėnesį buvo patikrintos stambiausių prekybos centrų 127 parduotuvės. Tikrinimai parodė, kad 48 parduotuvėse arba 37,8 proc. visų patikrintų nustatyti pažeidimai, susiję su darbu ne darbo grafike nustatytu laiku, su darbo laiko apskaita ir darbo laiko apskaitos žiniaraščių pildymu, su darbuotojams darbo pažymėjimų neišdavimu ir kt. Būdinga tai, kad 6 parduotuvėse tokie pat pažeidimai buvo nustatyti ir ankstesnio (2011 metų rugpjūčio 5-7 d.) tikrinimo metu.

5. SKUNDŲ IR PRANEŠIMŲ TYRIMAS, PAKLAUSIMŲ NAGRINĖJIMAS.

2011 metais Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija gavo 7 483 skundus ir pranešimus, kuriuose buvo iškelti 11 056 klausimai. Palyginti su 2010 metais, skundų gauta 8,8 proc. daugiau, o juose keliamų klausimų skaičius padidėjo 11,2 proc. Iš visų 2011 metais iškeltų klausimų (**29 grafikas**) 87,7 proc. sudaro darbo teisės, 10,3 proc. darbuotojų saugos ir sveikatos, 2 proc. - kiti klausimai.

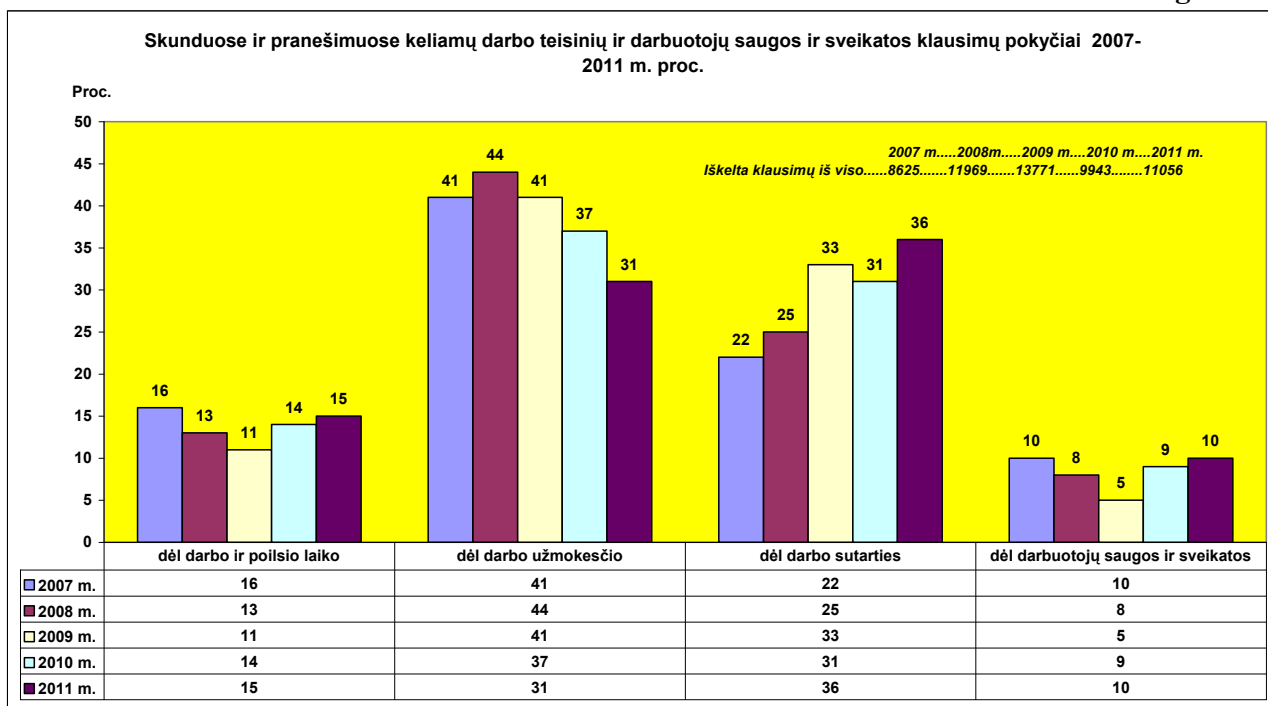

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Palyginti su 2010 metais, augo nusiskundimų skaičius dėl darbo sutarties sudarymo ir nutraukimo pagrindų (28 proc.), darbo ir poilsio laiko režimo pažeidimų (14 proc.), darbo apmokėjimo klausimų (14 proc.), kolektyvinių darbo santykių – beveik 4 kartus (nuo 16 iki 59 nusiskundimų). Stebima stabili tendencija dėl skundų skaičiaus didėjimo darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo klausimais (2010 metais tokių nusiskundimų gauta 884 atvejai, 2011 metais – 1134 atvejai arba 28 proc. daugiau).

Pastebėtina, kad per pastaruosius 5 metus išlieka tendencija, kai daugiausia nusiskundimų yra susiję su darbo teise (**30 grafikas**). Tokių klausimų kiekvienais metais yra apie 85 procentus. Darbo teisinių santykių srityje daugiausia skundžiamasi dėl darbo apmokėjimo, galutinio atsiskaitymo, darbuotojų darbo ir poilsio laiko organizavimo. Pastebėtina, kad 2011 metais nusiskundimų dėl darbo ir poilsio laiko organizavimo gauta daugiausia per paskutiniųjų 5 metų laikotarpį – 1634. Daugiausia skundų ir pranešimų bei juose iškeltų klausimų buvo gauta 2009 metais (8933), mažiausiai – 2007 metais (6369). Sunkiausiais ekonominės krizės laikotarpiais (pvz., 2009 metai) darbuotojai daugiausia buvo susirūpinę darbo užmokesčio mokėjimo problemomis (ypatingai – dėl galutinio neatsiskaitymo atleidus iš darbo) ir mažiau skundėsi darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais. Šiek tiek pagerėjus ekonominei padėčiai, daugiau klausimų gaunama dėl darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo ir poilsio laiko organizavimo. Taip pat didėja darbuotojų atstovų aktyvumas kolektyvinių darbo santykių srityje – daugiau skundų ir pranešimų gaunama dėl kolektyvinių santykių (pvz., 2010 metais tokių skundų ir pranešimų gauta tik 16, o 2011 metais – 59).

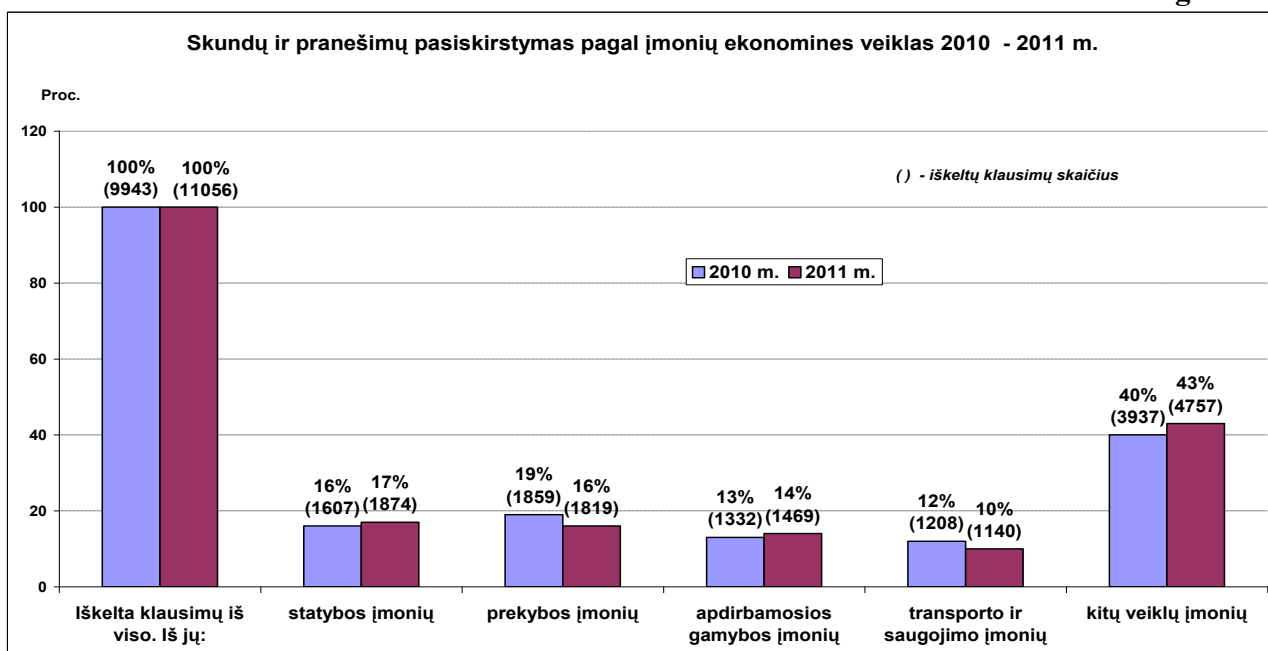
30 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Kaip ir pastaraisiais metais, 2011 metais daugiausia skundų ir pranešimų (31 grafikas) buvo gauta iš statybos (17 proc.), prekybos (16 proc.), apdirbamosios gamybos (14 proc.), transporto ir sandėliavimo (10 proc.) įmonių.

31 grafikas

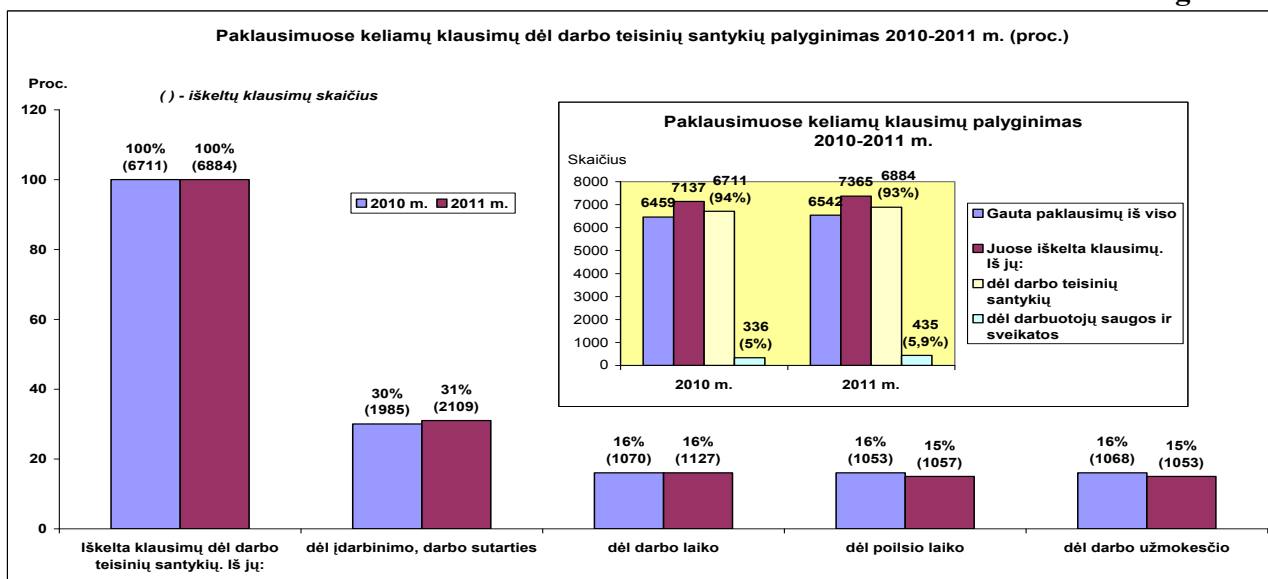

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Paklausimų darbo santykių visetą sudarančių klausimų skaičius, lyginant su 2010 metais, padidėjo 1,3 proc. (32 grafikas). Keliamos problemos ir klausimai pagal atskirus darbo teisinių santykių institutus taip pat skiriasi nežymiai. Daugiausia paklausimų kaip ir pastaraisiais metais, gauta dėl darbo teisinių santykių. Šiek tiek daugiau, nei 2010 metais, buvo gauta paklausimų dėl įdarbinimo, darbo sutarties sudarymo ir vykdymo (6 proc.), dėl darbuotojų darbo laiko

organizavimo (5 proc.). Palyginti su 2010 metais, labiau buvo domimasi darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais (29 proc.).

32 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

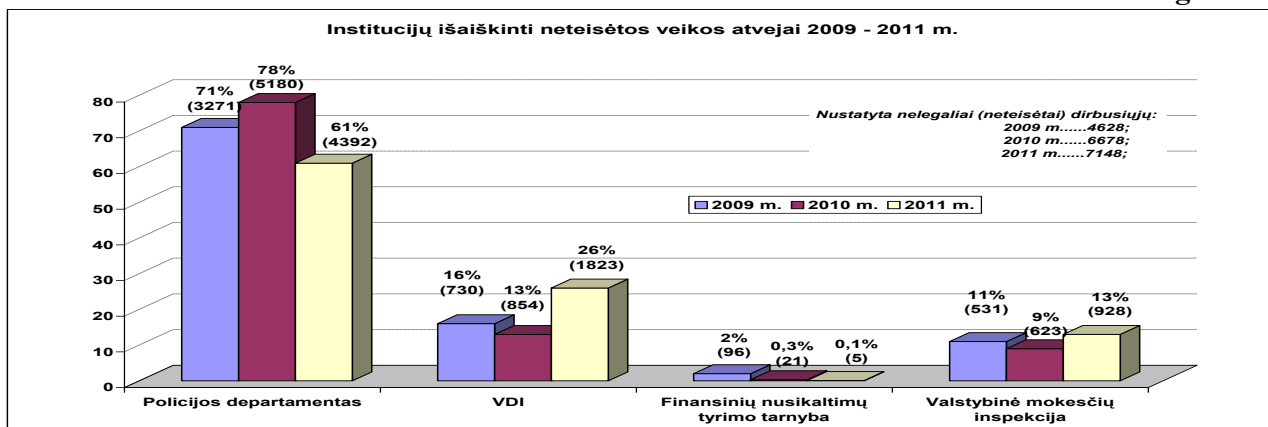
III. NELEGALUS DARBAS

Apibendrinus visų nelegalaus darbo kontrolę bei prevenciją vykdančių institucijų (Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (PD), Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos (VMI), Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos (FNTT) ir Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (VDI)) pateiktus duomenis apie pagal kiekvienos institucijos kompetenciją vykdomos neteisėtos veikos (nelegalus darbas, veika neturint verslo liudijimo, veika neįregistravus įmonės, neturint licencijos ir kita neteisėta veika) kontrolę teikiami tokie duomenys:

- Nustatyta nelegaliai dirbusių asmenų (be darbo sutarties) – 2 120;
- Nustatyta atvejų, kai buvo verčiamasi neturint verslo liudijimo – 661;
- Nustatyta atvejų, kai buvo verčiamasi neįregistravus įmonės, neturint licencijos ir kitu neteisėtu būdu – 3 707.

Per 2011 metus iš viso institucijos surašė 5 301 administracinių teisės pažeidimų protokolų ir iškėlė 672 ikiteisminio tyrimo bylas. Lyginant su 2010 metais, protokolų skaičius sumažėjo 2,6 proc., o bylų – 18,9 proc. Institucijų veiklos rezultatai pateikiami **33 grafike**.

33 grafikas

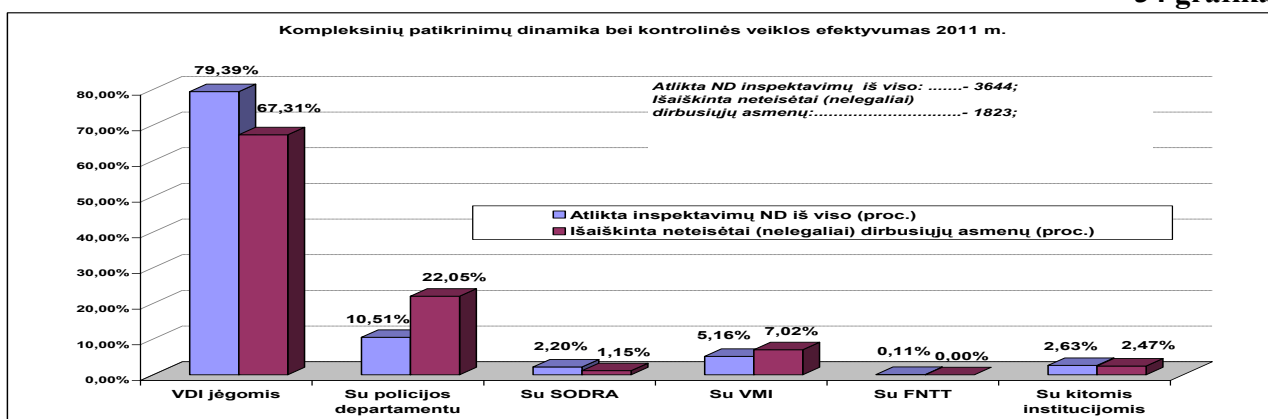

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos, PD, VMI, FNTT duomenys.

Valstybinė darbo inspekcija nelegalaus darbo prevencijos bei kontrolės klausimais per 2011 metus atliko 3 644 nelegalaus darbo patikrinimus, kurių metu buvo nustatyti 1 823 nelegaliai dirbę asmenys, iš kurių 26 asmenys iki 18 metų, bei 7 užsieniečiai. Lyginant su 2010 metais, jų skaičius padidėjo atitinkamai 2,12; 2,13; 2,4 karto, o užsieniečių sumažėjo 3 kartus. Už nelegalaus darbo naudojimą per 2011 metus darbdaviams buvo surašyti 455 administracinių teisės pažeidimų protokolai dėl 763 asmenų pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ straipsnį („Nelegalaus darbas“). Lyginant su 2010 metais, jų skaičius padidėjo atitinkamai 1,8 ir 1,6 karto.

Kartu su kitomis nelegalaus darbo kontrolę ir prevenciją vykdančiomis institucijomis (Valstybine socialinio draudimo fondo valdyba (SODRA), FNTT, VMI, Policijos departamentu) 2011 metais Valstybinė darbo inspekcija atliko 20,6 proc. nuo visų VDI atliktų nelegalaus darbo kontrolės patikrinimų (751 patikrinimas, 2010 metais – 440, t.y. 1,7 karto daugiau). Kompleksinių patikrinimų dinamika 2011 metais pateikiama **34 grafike**.

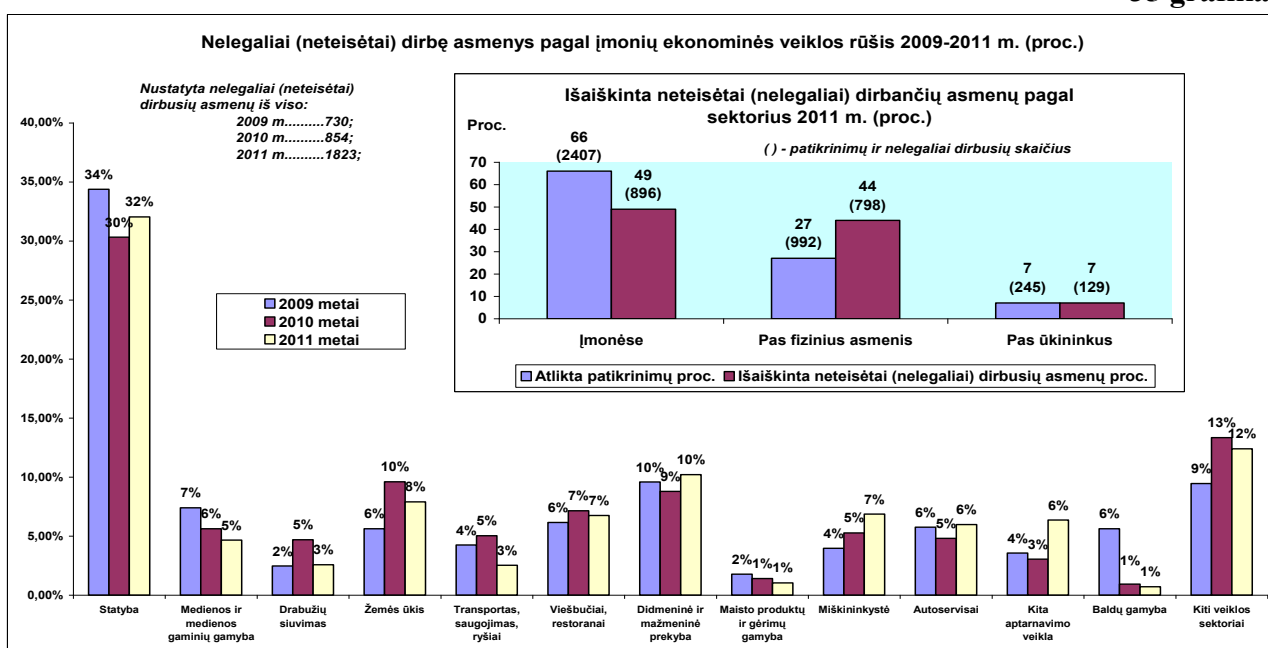
34 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Valstybinės darbo inspekcijos duomenys dėl nelegaliai (neteisėtai) dirbusių asmenų išaiškinimo pagal ekonominės veiklos sektorius rodo, kad daugiausiai nelegalaus (neteisėto) darbo atvejų per 2011 metus buvo nustatyta: statybose – 32,04 proc., didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje – 10,20 proc., žemės ūkyje – 7,90 proc., miškininkystėje – 6,86 proc. (**35 grafikas**). **Rizikingiausi nelegalaus darbo pasireiškimo tikimybe ekonominės veiklos sektoriai** ir toliau lieka tie patys: statyba, didmeninė ir mažmeninė prekyba, žemės ūkis, viešbučiai ir restoranai.

35 grafikas

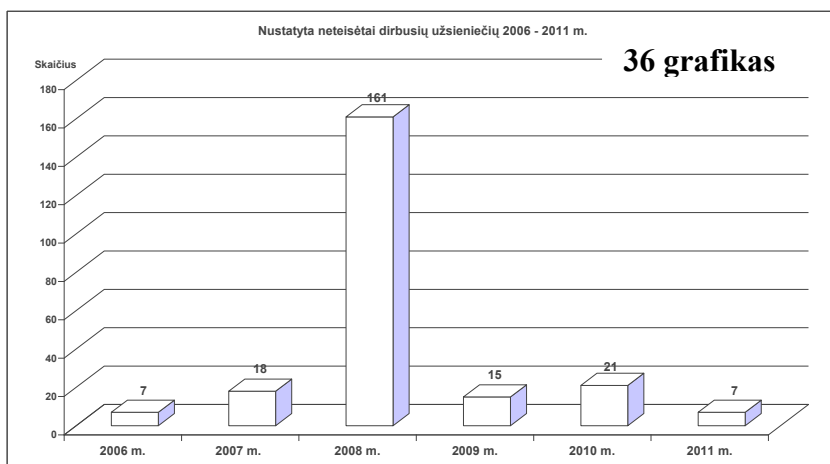

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Pažymėtina, kad, palyginti su 2010 metais, nustatytų nelegaliai dirbančių asmenų skaičius sumažėjo drabužių siuvime (2010 metais – 4,68 proc., 2011 metas – 2,58 proc. t.y., beveik dvigubai), transporte, sandėliavime, ryšiuose (2010 metais – 5,04 proc., 2011 metais – 2,52 proc., t.y., beveik dvigubai). Tuo tarpu išaugo, bet neženkiai, statyboje – nuo 30,33 proc. 2010 metais iki 32,04 proc. 2011 metais, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje – nuo 8,78 proc. 2010 metais iki 10,20 proc. 2011 metais kituose sektoriuose nustatytų nelegalaus darbo atvejų santykiniai rodikliai pakito nedaug.

Daugiausiai neteisėtai dirbančių asmenų nustatoma įmonėse – 49,15 proc. (patikrinimų – 66,05 proc.), pas fizinius asmenis – 43,77 proc. (patikrinimų – 27,22 proc.) ir pas ūkininkus – 7,08 proc. (patikrinimų – 6,72 proc.) (**35 grafikas**). Pastebima tendencija, kad 2011 metais padaugėjo atvejų, kuomet nustatomi nelegaliai dirbantys asmenys pas fizinius asmenis (70 proc. daugiau nei 2010 metais).

2011 metais užsienio darbo jėgos paklausa nedidėjo. Valstybinės darbo inspekcijos

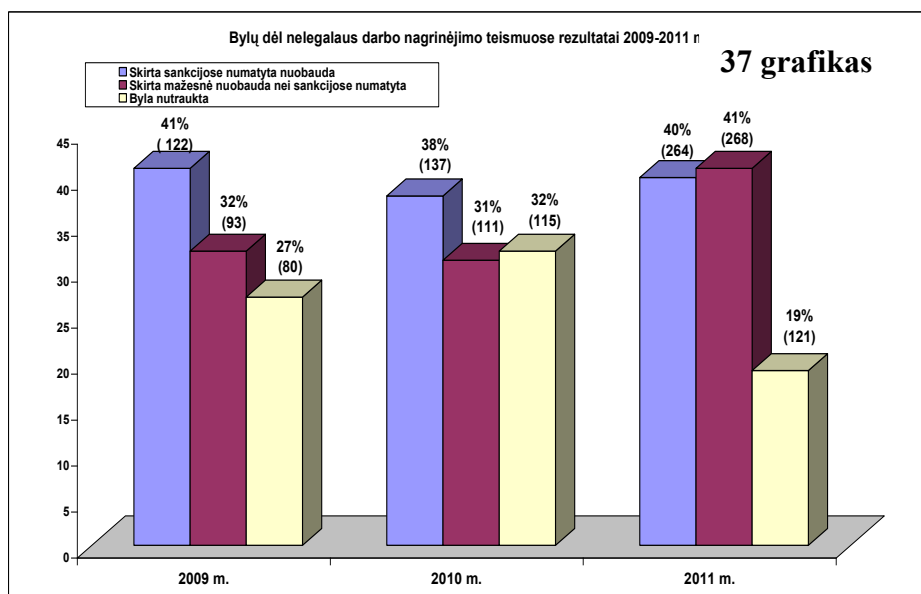
nustatytų nelegaliai (neteisėtai) įdarbintų užsieniečių skaičius 2011 metais pasiekė 2006 metų lygį, kuomet taip pat buvo nustatyti 7 neteisėtai dirbę užsieniečiai, t. y. nesudarant su jais darbo sutarčių ar nesilaikant jiems norminių teisės aktų nustatytos išdarbinimo tvarkos (**36 grafikas**).

Pagal Valstybinės darbo inspekcijos tikrinimo rezultatus nelegaliai dirbę užsieniečiai buvo įdarbinti statybose (2

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

asmenys), apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikloje (2 asmenys), mažmeninėje ir didmeninėje prekyboje, medienos ir medienos gaminių gamyboje, transporte ir saugojime po vieną asmenį.

2011 metais pagal Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnų surašytus administracinių teisės

pažeidimų protokolus teismai išnagrinėjo 386 (84,8 proc.) (2010 m. -195 (77,4 proc.) administracinių teisės pažeidimų bylas. 173 bylose (44,8 proc.) dėl 264 nelegaliai dirbusių asmenų (2010 m. – 80 bylų dėl 137 nelegaliai dirbusių asmenų), darbdaviams buvo skirta Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ straipsnio 1 dalyje numatyta sankcija nuo 3 tūkst. iki 10 tūkst. Lt –

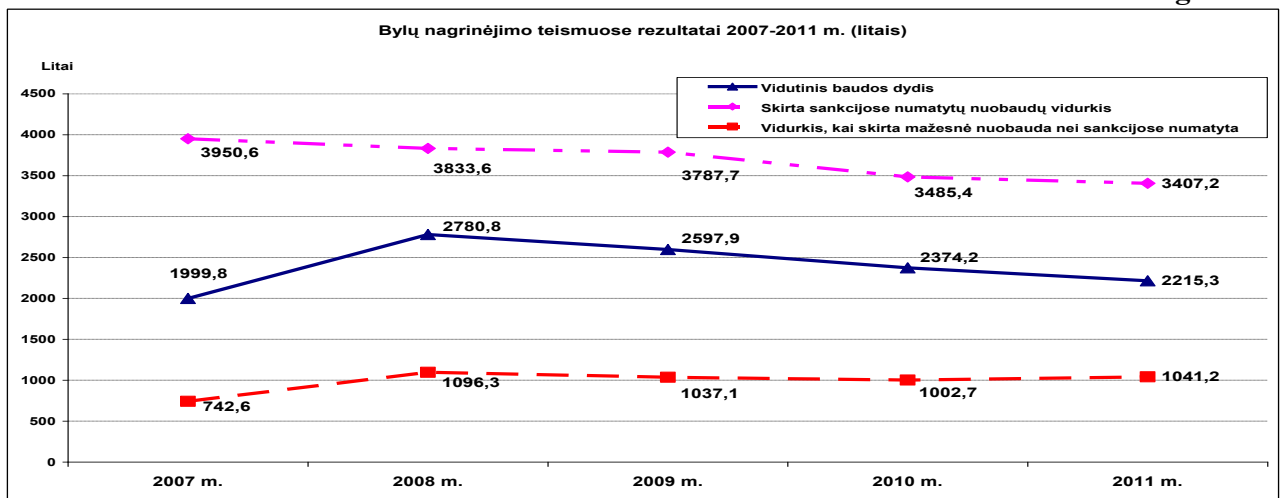
vidutiniškai 3 407 Lt už kiekvieną nustatytą nelegaliai dirbusį asmenį. 137 administracinių teisės pažeidimų bylose (35,5) dėl 268 asmenų (2010 m. – 63 administracinių teisės pažeidimų bylose (35,5 proc.) dėl 268 asmenų skirta mažesnė nei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ straipsnyje numatyta administracinė nuobauda – vidutiniškai 1 041 Lt už

kiekvieną nustatytą nelegaliai dirbusį asmenį. Administracinių teisės pažeidimų bylų dėl nelegalaus darbo nagrinėjimo teismuose rezultatai pateikiami grafike (**37 grafikas**).

Skirdami mažesnę nei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse numatytą administracinę nuobaudą, teismai kaip ir ankstesniais metais dažniausiai vadovaujasi ne tik šio kodekso 31 straipsnio numatytomis administracinių teisės pažeidimą lengvinančiomis aplinkybėmis, bet ir kitais kriterijais, pvz. administracine tvarka nebaustas, išlaiko nepilnamečius vaikus, vadovaujasi teisingumo ir protingumo kriterijais, sunki materialinė padėtis, dirbo labai trumpą laiko tarpą, pažeidimas didelės žalos nesukėlė ir pan.

Traukdami administracinę atsakomybę asmenis pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ straipsnį, teismai taikė įvairių dydžių baudas (**38 grafikas**). Vidutinis administracinės baudos dydis 2011 metais už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį buvo 2 215,3 Lt. Atkreiptinas dėmesys, kad nuobaudos vidurkis nežymiai sumažėjo, lyginant su 2010 m. (2 374,2 Lt).

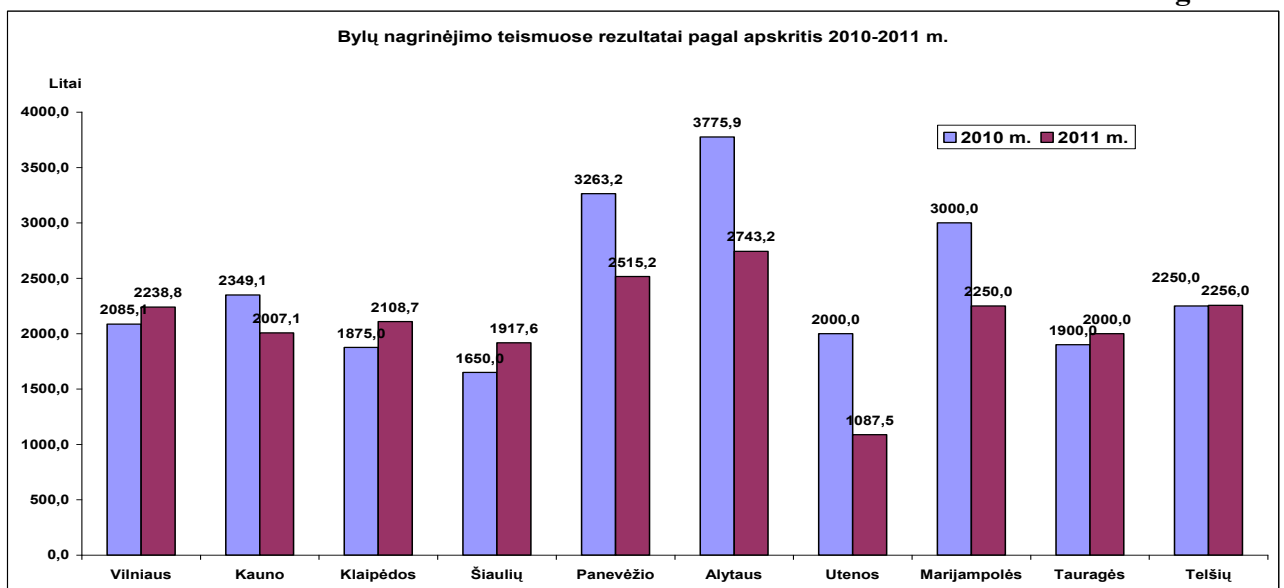
38 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Lyginant teismų skirtus vidutinius administracinės nuobaudos dydžius pagal apskritis (**39 grafikas**), daugiausia už nelegaliai dirbantį asmenį skyrė Alytaus apskrities teismai – 2 743 Lt. Panevėžio apskrities teismai 34 bylose dėl 59 asmenų – vidutiniškai skyrė po 2 515 Lt už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį.

39 grafikas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 20 straipsnyje yra nustatyti bausmės tikslai. Vienas jų yra siekti, kad tiek pats teisės pažeidėjas, tiek ir kiti asmenys nepadarytų naujų teisės pažeidimų. Veika – nelegaliu darbu – pažeidėjas siekia nuslėpti asmens darbo pagal darbo sutartį faktą turėdamas tikslą nemokėti mokesčių į valstybės biudžetą, įmokų į socialinio draudimo fondus, išvengti prievolių darbuotojui ir valstybei, kylančių iš darbo sutarties teisinių santykių. Pažeidimas paprastai lemia didelę materialinę naudą pažeidimą darančiam asmeniui, nes mokesčiai, mokėtini į valstybės biudžetą, įmokos į socialinio draudimo fondus sudaro didelę dalį, palyginti su darbuotojui išmokamu darbo užmokesčiu. Pažeidimu daroma didelė žala dirbančiųjų teisei pasinaudoti teisinėmis ir socialinėmis garantijomis, iškreipiama konkurencija tarp įmonių bei darbo rinka. Dėl to dažnai teismo skiriamu įspėjimu ar simboline pinigine bauda už vieną dirbantį asmenį ne tik nepasiekiamas nuobaudos tikslas, bet ir gaunamas atvirkštinis rezultatas – pažeidėjas skatinamas daryti naujus pažeidimus, nes teismo paskirta nuobauda yra mažai reikšminga, palyginus su pažeidimu gauta nauda.

Kai kada teismai skirdami baudas nesivadovauja įstatymu, nustatančiu pakankamai tiksliai nuobaudų parinkimo taisykles, o taip pat nesivadovauja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuota praktika, neįvertina nelegalaus darbo reikšmės ir pavojingumo visuomenei.

Suintensyvinus informacijos sklaidą viešojoje erdvėje (naudojant plakatus, lipdukus, skrajutes), o taip pat viešinimą nelegalaus darbo daromos žalos, pastebėta teigiama tendencija, kad nelegaliam darbui nepakantesnė darosi ir visuomenė, ko pasėkoje iš gyventojų darbo inspektoriai gauna daugiau informacijos apie nelegalius darbuotojus. Per 2011 metus Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai informaciją dėl nelegalaus darbo anoniminiu telefonu ar per viešą Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos elektroninę prieigą pranešė apie 2 400 asmenų, arba 24 proc. daugiau, negu 2010 metais.

Pagal ekonomines veiklas daugiausia pranešimų apie nelegalius darbuotojus užregistruota statybose – 127, žemės ūkyje – 104, kitoje komunalinėje, socialinėje ir asmeninėje aptarnavimo veikloje – 103, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje – 93, viešbučių, restoranų veikloje – 70.

IV. JAUNŲ ASMENŲ DARBAS

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei kitų atsakingų institucijų veiklas jaunimo nedarbui mažinti Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija 2011 metais atliktų tikrinimų metu šalies ūkio subjektuose nustatė:

1. Jauni asmenys (iki 18 metų amžiaus) buvo įdarbinti 25 įmonėse arba kas 315 tikrintoje įmonėje.
2. Nustatyti 4 pažeidimų atvejai (0,04 proc. nuo visų nustatytų pažeidimų atvejų), kai nebuvo užtikrintos teisės aktais numatytos lengvatos ir garantijos jauniems asmenims iki 18 metų amžiaus.
3. Gautuose skunduose ir pranešimuose iškelta 11 klausimų (0,1 proc. nuo visų skunduose ir pranešimuose iškeltų klausimų), susijusių su jaunų asmenų (iki 18 metų amžiaus) darbine veikla, iš kurių 60 proc. pasitvirtino. Dažniausiai keliami klausimai dėl darbo sutarties sudarymo ir vykdymo, darbo ir poilsio laiko.
4. Vykdamas nelegalaus darbo prevenciją bei kontrolę, nustatyti 26 nelegaliai dirbantys asmenys iki 18 metų amžiaus. Tai 1,4 proc. visų nustatytų nelegaliai dirbusių asmenų. Iš jų: administracinėje ir aptarnavimo veikloje – 7, statyboje – 6, miškininkystėje ir žuvininkystėje – 4, profesinėje, mokslinėje ir techninėje veikloje – 3 asmenys, apdirbamojoje gamyboje – 1 asmuo, kitose – 5 asmenys. Nelegaliai dirbantys jauni asmenys nustatyti: įmonėse - 13, pas ūkininkus - 1, pas fizinius asmenis - 12 asmenų.
5. 2011 metais įvyko 583 – lengvi, 14 – sunkių ir 4 mirtini nelaimingi atsitikimai darbe asmenims nuo 17 iki 29 metų amžiaus (2012.02.20 duomenys). Tai sudaro atitinkamai nuo šalyje įvykusių: 23,3 proc. – lengvų, 11,2 proc. – sunkių ir 8,4 proc. - mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe.
6. Nelaimingų atsitikimų darbe jauniems (nuo 17 iki 29 m.) asmenims analizė pateikiama **10 – 13 lentelėse.**

Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe pasiskirstymas pagal jaunų (nuo 17 iki 29 m.) asmenų amžių 2010 – 2011 m.

10 lentelė

Amžius	Mirtini ir sunkūs NA darbe											
	Mirtini NA darbe				Sunkūs NA darbe				Iš viso sunkių ir mirtinų NA darbe			
	2010 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)
17 m.	1	2	1	2,1	0	0	0	0	1	0,6	1	0,6
18 m.	0	0	0	0	1	0,8	1	0,8	1	0,6	1	0,6
19-29 m.	6	12	3	6,4	14	11,2	13	10,7	20	11,4	16	9,6
Iš viso	7	14	4	8,5	15	12	14	11,5	22	12,6	18	10,7

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe jauniems (nuo 17 iki 29 m.) asmenims pasiskirstymas pagal traumavimo veiksnius

11 lentelė

Traumavimo veiksniai	Mirtini ir sunkūs NA darbe											
	Mirtini NA darbe				Sunkūs NA darbe				Iš viso sunkių ir mirtinų NA darbe			
	2010 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)
Veikiantis įrenginys, mechanizmas	0	0	1	2,1	1	0,8	4	3,3	1	0,6	5	3,0
Pavojingos, kenksmingos medžiagos	2	4	1	2,1	0	0	1	0,8	2	1,1	2	1,2
Kelių transporto priemonė	0	0	0	0	5	4	3	2,4	5	2,9	3	1,8
Žmogaus nukritimas iš aukščio	1	2	0	0	3	2,4	2	1,6	4	2,3	2	1,2
Elektros srovė	0	0	1	2,1	0	0	0	0	0	0	1	0,6
Įrenginio, mechanizmo virtimas	0	0	1	2,1	1	0,8	0	0	1	0,6	1	0,6
Lekiantys, judantys daiktai, ruošiniai	1	2	0	0	0	0	2	1,6	1	0,6	2	1,2
Užtroškimas	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Įrankiai, kitos rankinės darbo priemonės	0	0	0	0	1	0,8	1	0,8	1	0,6	1	0,6
Kiti	3	6	0	0	4	3,2	0	0	7	4	0	0
Iš viso	7	14	4	8,5	15	12	14	11,5	22	12,6	18	10,7

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

**Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe jauniems (nuo 17 iki 29 m.) asmenims
pasiskirstymas pagal nukentėjusiųjų darbo stažą įmonėje**

12 lentelė

Darbo stažas	Mirtini ir sunkūs NA darbe											
	Mirtini NA darbe				Sunkūs NA darbe				Iš viso sunkių ir mirtinų NA darbe			
	2010 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)
Iki 1 metų	6	12	4	8,5	10	8	9	7,4	16	9,1	13	7,8
Virš 1-erių iki 2-jų metų	0	0	0	0	2	1,6	3	2,4	2	1,1	3	1,8
Virš 2-jų iki 3-jų metų	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0,6	0	0
Virš trijų metų	0	0	0	0	3	2,4	2	1,6	3	1,7	2	1,2
Iš viso	7	14	4	8,5	15	12	14	11,5	22	12,6	18	10,7

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

**Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe jauniems (nuo 17 iki 29 m.) asmenims
pasiskirstymas pagal įmonės ekonominę veiklą**

13 lentelė

Ekonominė veikla	Mirtini ir sunkūs NA darbe											
	Mirtini NA darbe				Sunkūs NA darbe				Iš viso sunkių ir mirtinų NA darbe			
	2010 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų mirtinų NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių NA)	2010 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)	2011 m.	% (nuo visų sunkių ir mirtinų NA)
Statyba	2	4	2	4,3	3	2,4	5	4,1	5	2,9	7	4,1
Prekyba, variklinių transporto priemonių remontas	1	2	1	2,1	1	0,8	1	0,8	2	1,1	2	1,2
Medienos apdirbimas	1	2	1	2,1	2	1,6	0	0	3	1,7	1	0,6
Žemės ūkis	3	6	0	0	2	1,6	1	0,8	5	2,9	1	0,6
Maisto pramonė	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Chemijos pramonė	0	0	0	0	1	0,8	1	0,8	1	0,6	1	0,6
Tekstilės pramonė	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Transportas, saugojimas	0	0	0	0	1	0,8	1	0,8	1	0,6	1	0,6
Vandens tiekimas, nuotekų valymas	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Administracinė ir aptarnavimo veikla	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Viešasis valdymas ir gynyba	0	0	0	0	0	0	1	0,8	0	0	1	0,6
Kitos	0	0	0	0	5	4	0	0	5	2,9		
Iš viso	7	14	4	8,5	15	12	14	11,5	22	12,6	18	10,7

Šaltinis: Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos duomenys.

Duomenys rodo, kad 88,9 proc. sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe įvyko jauniems asmenims nuo 19 iki 29 metų. Palyginti su 2010 metais, jauniems asmenims (nuo 17 iki 29 metų) mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe skaičius sumažėjo nuo 7 iki 4, o sunkių – nuo 15 iki 14. Tokie jauni asmenys žuvę darbe sudarė beveik dešimtadalį visų tais metais žuvusių darbe, o sunkiai traumuoti – šiek tiek daugiau kaip dešimtadalį visų sunkiai traumuotų darbe.

Jaunus asmenis (nuo 17 iki 29 metų) daugiausia traumavo veikiantis įrenginys, mechanizmas, kelių transporto priemonė, pavojingos ir kenksmingos medžiagos, žmogaus nukritimas iš aukščio, lekiantys, judantys daiktai, ruošiniai.

Visi mirtini (4 atvejai) ir 9 iš 14 sunkių nelaimingų atsitikimų darbe atvejų įvyko jauniems asmenims, dirbantiems pirmus metus, tai sudarė atitinkamai 8,5 proc. ir 7,4 proc. visų įvykusių mirtinų bei sunkių nelaimingų atsitikimų darbe. Viena iš pagrindinių priežasčių buvo pavedimas atlikti darbus neįsitikinus jaunų asmenų gebėjimais bei neinstruktavus kaip juos saugiai atlikti.

Pagal įmonių ekonomines veiklas jauni asmenys žuvo: statyboje – 2, prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte – 1, medienos apdirbime – 1; buvo sunkiai traumuoti: statyboje – 5, prekyboje, variklinių transporto priemonių remonte, žemės ūkyje, maisto, chemijos, tekstilės gamyboje, transporte, vandens tiekime, administracinėje ir aptarnavimo veikloje, viešajame valdyme po 1 jauną asmenį.

V. APIBENDRINIMAI, SITUACIJOS ĮVERTINIMAS

Apibendrinimai	Situacijos įvertinimas
I. Nelaimingi atsitikimai darbe	
1. Bendroji statistika	
<p>1.1. 2007 – 2011 metai:</p> <p>1.1.1. mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe (toliau – mirtini NA darbe) skaičius, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 108 iki 53 atvejų arba 51 proc.;</p> <p>1.1.2. sunkių nelaimingų atsitikimų darbe (toliau – sunkūs NA darbe) skaičius, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 228 iki 124 atvejų arba 45,6 proc.;</p> <p>1.1.3. mirtinų NA darbe Kd*, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 8,4 iki 4,8 arba 42,8 proc.;</p> <p>1.1.4. sunkių NA darbe Kd, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 17,8 iki 11,4 arba 35,9 proc.</p>	<p>1. Vykdomas Lietuvos 2009-2012 metų darbuotojų saugos ir sveikatos strategijoje numatytas pasiekti tikslas – 2012 metais, palyginti su 2006 metais, sumažinti mirtinų ir sunkių NA darbe skaičių, tenkantį 100 tūkstančių darbuotojų, 25 procentais (Apibendrinimai - 1.1.3 ir 1.1.4 punktai).</p> <p>2. Stiprybės, kurios leido pasiekti rezultatai:</p> <p>2.1. Visų suinteresuotų šalių – socialinių partnerių – darbdavių, darbuotojų, jų organizacijų bei valstybės institucijų ir kontrolės įstaigų bendras kryptingas prevencinis darbas.</p> <p>2.2. Socialinių partnerių siekis nuolat diegti priemones verslo kultūrai kelti.</p> <p>2.3. Pasaulinės ekonominės krizės poveikis, kurios metu atskirose ekonominės veiklos šakose (ypač statyboje) reikšmingai sumažėjo gamybos apimtys.</p> <p>3. Grėsmės, kurios gali daryti įtaką gauto rezultato blogėjimui:</p> <p>3.1. Atsigaunant ekonomikai, neišvengiamai didės gamybos apimtys, ūkio subjektai, ignoruodami darbuotojų saugos ir sveikatos priemones, bandys skubos tvarka kompensuoti krizės nuostolius. Todėl gali didėti NA darbe skaičius.</p> <p>3.2. Mažos ir vidutinės įmonės (MVI) tradiciškai nėra finansiškai pajėgios spręsti su esminėmis investicijomis į darbuotojų saugą ir sveikatą susijusius klausimus, ypač tai bus pokrizinio laikotarpio problema.</p> <p>3.3. Darbo rinka, atsiradus galimybei darbuotojams emigruoti, neteko ir neteks aukštos kvalifikacijos</p>

	specialistų. Tuo atveju, jeigu ūkio subjektai nepakankamai investuos į darbuotojų mokymą, yra NA darbe augimo tikimybė.
<p>1.2. 2010 – 2011 metai:</p> <p>1.2.1. mirtinų NA darbe skaičius padidėjo nuo 50 iki 53 atvejų arba 6 proc.;</p> <p>1.2.2. sunkių NA darbe skaičius sumažėjo nuo 125 iki 124 atvejų arba 0,8 proc.;</p> <p>1.2.3. mirtinų NA darbe Kd padidėjo nuo 4,6 iki 4,8 arba 4,3 proc.;</p> <p>1.2.4. sunkių NA darbe Kd sumažėjo nuo 11,4 iki 11,3 arba 0,9 proc.</p>	<p>1. Nepaisant visų suinteresuotų šalių – socialinių partnerių – darbdavių, darbuotojų, jų organizacijų bei valstybės institucijų ir kontrolės įstaigų bendro kryptingo prevencinio darbo, mirtinų NA darbe skaičius 2011 metais, palyginti su 2010 metais, padidėjo (Apibendrinimai – 1.2.1 ir 1.2.3 punktai), o sunkių NA darbe lygis iš esmės liko 2010 metų lygio (Apibendrinimai – 1.2.2 ir 1.2.4 punktai).</p> <p>2. Silpnybės, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <p>2.1. Esminis NA darbe augimas buvo statybos ir transporto sektoriuose (Apibendrinimai – 2.1 ir 2.2 punktai). Šiuose sektoriuose visada buvo stebimas ypač intensyvus gamybos ritmas, o, atsigauant ekonomikai, jis tampa dar intensyvesnis. Todėl:</p> <p>2.1.1. statyboje NA darbe augimą lėmė nepakankamas vadovų dėmesys darbų, ypač dirbant aukštyje, organizavimui. Taip pat turėjo įtakos žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymo tinkamai atlikti darbą stoka;</p> <p>2.1.2. transporto sektoriuje NA darbe augimą lėmė darbo organizavimo trūkumai (kelionių grafikai dažnai sudaromi neatsižvelgiant į praktiką ir nepagrindžiami skaičiavimais. Todėl atsiranda nesaugaus vairavimo rizika). Be to, vairuotojai, kuriems pavesta atlikti ir krovinių pakrovimo-iškrovimo darbus, dažnai būna tinkamai neapmokyti saugių šių darbų atlikimo metodų.</p>
2. Didžiausio pavojingumo ekonominės veiklos rūšys	
<p>2.1. Transportas (16 mirtinų NA darbe atvejų):</p> <p>2.1.1. 30,2 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 8,2 procentiniais punktais daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 22 proc.);</p> <p>2.1.2. 45,4 proc. atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 11 atvejų);</p> <p>2.1.3. Kd, palyginti su 2010 metais, padidėjo nuo 13,3 iki 19,3 arba 45,1 proc.</p>	<p>Darytina prielaida, kad transporto sektoriuje NA darbe augimą lėmė:</p> <p>1. Darbo organizavimo trūkumai (kelionių grafikai dažnai sudaromi neatsižvelgiant į praktiką ir nepagrindžiami skaičiavimais. Todėl atsiranda nesaugaus vairavimo rizika). Be to, vairuotojai, kuriems pavesta atlikti ir krovinių pakrovimo-iškrovimo darbus, dažnai būna neapmokyti saugių šių darbų atlikimo metodų.</p> <p>2. Nepakankamai įvertinta psichosocialinių veiksnių rizika atsižvelgiant į vairuotojų darbo ypatumus, nes šis darbas reikalauja didelės dėmesio koncentracijos. Didėja mirtinų ir sunkių NA darbe skaičius Lietuvos vairuotojams būnant ar dirbant užsienyje.</p>
<p>2.2. Statyba (13 mirtinų NA darbe atvejų):</p> <p>2.2.1. 24,5 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 12,5 procentinio punkto daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 12 proc.);</p> <p>2.2.2. 2,2 karto atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 6 atvejai);</p>	<p>Silpnybės, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <p>1. Šiame sektoriuje visada buvo stebimas ypač intensyvus gamybos ritmas, o, atsigauant ekonomikai, jis tampa dar intensyvesnis. Toks darbo ritmas neretai turėjo (ir turės) įtakos NA darbe augimui. Pastebėtina, kad statyba – viena iš stambiausių ir pavojingiausių ne tik Lietuvos, bet ir</p>

<p>2.2.3. Kd, palyginti su 2010 metais, padidėjo nuo 8,1 iki 15,5 arba 91,3 proc.</p>	<p>Europos ekonominės veiklos šakų, kurioje, palyginti su kitais sektoriais, įvyksta vidutiniškai dvigubai daugiau mirtinų NA darbe.</p> <p>2. Kaip buvo nurodyta aukščiau, statyboje NA darbe augimą lėmė nepakankamas vidutinės grandies vadovų dėmesys darbų, ypač dirbant aukštyje, organizavimui. Taip pat turėjo įtakos žemos kvalifikacijos darbuotojų mokymo tinkamai atlikti darbą stoka.</p> <p>3. Stokodama žmoniškųjų ir finansinių resursų Valstybinė darbo inspekcija neturėjo galimybių kompleksiskai vykdyti statybos sektoriaus subjektų priežiūrą, ypač konsultavimo, švietimo, įvairios metodinės medžiagos rengimo ir platinimo srityse.</p> <p>4. Darytina išvada, kad statybai, vienam iš stambiausių ir pavojingiausių ekonominės veiklos sektorių (Apibendrinimai – 2.2, 4.5, 12.1.4, 13.1.1 punktai), turi būti skiriamas ypatingas valstybės institucijų ir kontrolės įstaigų dėmesys.</p>
<p>2.3. Apdirbamoji pramonė (didžiausias pavojingumas - medienos, metalo apdirbimo ir maisto pramonė; 7 mirtini NA darbe atvejai):</p> <p>2.3.1. 13,2 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 4,8 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 18 proc.);</p> <p>2.3.2. 22,2 proc. atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 9 atvejai);</p> <p>2.3.3. Kd, palyginti su 2010 metais, sumažėjo nuo 5,5 iki 4,2 arba 23,6 proc.</p>	<p>1. Rezultata leido pasiekti visų suinteresuotų šalių – socialinių partnerių – darbdavių, darbuotojų, jų organizacijų bei valstybės institucijų ir kontrolės įstaigų bendras ir kryptingas prevencinis darbas.</p> <p>2. Tikėtina, kad šiame sektoriuje, atsigaunant ekonomikai, galima laukti NA darbe augimo, tiesa, nedidelio, kadangi ši veiklos sritis nėra labai jautri dinamiams ekonomikos apimčių pokyčiams.</p>
<p>2.4. Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklinių transporto priemonių remontas (7 mirtini NA darbe atvejai):</p> <p>2.4.1. 13,2 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 7,2 procentinio punkto daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 6 proc.);</p> <p>2.4.2. 2,3 karto atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 3 atvejai);</p> <p>2.4.3. Kd, palyginti su 2010 metais, padidėjo nuo 1,6 iki 3,9 arba 2,4 karto.</p>	<p>Priežastys, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <p>1. Aplinkybės ir veikla, dėl kurių įvyko mirtini NA darbe šio sektoriaus įmonėse, nėra pagrindinė jų ekonominės veiklos rūšis. Todėl tikėtina, kad vadovų dėmesys šiems darbams nėra pakankamai akcentuotas.</p> <p>2. Stokodama žmoniškųjų ir finansinių resursų Valstybinė darbo inspekcija neturėjo galimybių kompleksiskai vykdyti konsultavimo, švietimo, rengti ir platinti įvairią metodinę medžiagą šia veikla užsiimančiuose ūkio subjektuose.</p>
<p>2.5. Žemės ūkis (4 mirtini NA darbe atvejai):</p> <p>2.5.1. 7,5 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 10,5 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 18 proc.);</p> <p>2.5.2. 55,6 proc. atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 9 atvejai);</p> <p>2.5.3. Kd, palyginti su 2010 metais, sumažėjo nuo 50,2 iki 21,9 arba 56,4 proc.</p>	<p>Pozityvius rezultatus tikėtinai lėmė:</p> <p>1. Vykdoma aktyvi ir kryptinga Žemės ūkio konsultavimo tarnybos konsultacinė, švietimo, prevencinė veikla. Su šia tarnyba Valstybinė darbo inspekcija turi pasirašiusi bendradarbiavimo sutartį.</p> <p>2. Vykdyta kryptinga Valstybinės darbo inspekcijos prevencinė veikla (seminarai, konsultacijos, ūkio subjektų tikrinimai).</p> <p>Tačiau darytina išvada, kad, skaičiuojant NA darbe skaičiaus dažnumą (Kd) proporcingai šiame sektoriuje dirbančių darbuotojų skaičiui, žemės ūkis išlieka vienu iš rizikingiausių ekonominės veiklos sektorių (Apibendrinimai – 2.5; 12.1.3, 13.1.3 punktai) ir reikalauja ypatingo valstybės institucijų ir kontrolės įstaigų dėmesio.</p>

<p>2.6. Miškininkystė (2 mirtini NA darbe atvejai):</p> <p>2.6.1. 3,8 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA skaičiaus arba 4,2 procentinio punkto mažiau, negu 2010 metais (2010 metai – 8 proc.);</p> <p>2.6.2. 50,0 proc. atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 4 atvejai);</p> <p>2.6.3. Kd, palyginti su 2010 metais, sumažėjo nuo 52,1 iki 26,7 arba 48,8 proc.</p>	<p>Pozityvius rezultatus tikėtinai lėmė:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vykdyta aktyvi ir kryptinga Valstybinės darbo inspekcijos prevencinė veikla (seminarai, konsultacijos, organizuota prevencinė akcija). 2. Pakitęs, palyginti su 2010 metais, miškotvarka užsiimančių įmonių veiklos pobūdis (t. y. įprastas, planinis klasikinis miško kirtimas). O 2010 metais įmonės tikėtinai nebuvo pasirengusios tvarkyti vėjovartų (uragano padariniai), darbuotojai buvo neapmokyti atlikti jiems neįprastą darbą.
<p>3. Didžiausio pavojingumo ūkio subjektai pagal dirbančiųjų skaičiaus kategoriją</p>	
<p>3.1. Ūkio subjekto kategorija – 10-249 darbuotojai:</p> <p>3.1.1. 2010 ir 2011 metais įvyko po 72 proc. nuo bendro šalies mirtinų NA darbe atvejų arba 10 procentinių punktų daugiau negu 2009 metais (2009 metai – 62 proc.);</p> <p>3.1.2. 2011 metais įvyko 75 proc. nuo bendro šalies sunkių NA darbe atvejų arba vidutiniškai 8 procentiniais punktais daugiau negu 2010 ir 2009 metais (2010 metais – 66 proc., 2009 metais – 68 proc.).</p>	<p>Priežastys, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mažos ir vidutinės įmonės (MVI) nėra finansiškai pajėgios spręsti su esminėmis investicijomis į darbuotojų saugą ir sveikatą susijusių klausimų, o tai yra ypač aktualu pokriziniam laikotarpiui. 2. MVI praktiškai nėra tinkamai sprendžiamos darbo organizavimo ir vidinės kontrolės problemos. Beveik visi MVI vadovai priversti taupyti lėšas, tad darbo organizavimo kokybės sąskaita eliminuoja vidurinės grandies valdymo personalą (cechų, pamainų vadovai, brigadininkai) arba dirba su minimaliu jo skaičiumi. O vienas vadovas yra nepajėgus užtikrinti pakankamą gamybos veiklos priežiūrą bei atitinkamą duotų nurodymų vykdymo kontrolę (tarp jų ir darbuotojų saugos ir sveikatos srityje). 3. Vienas iš esminių veiksnių, siekiant išvengti NA darbe, yra tinkamai ir kokybiškai darbo vietose vertinti profesinę riziką. Tačiau patikrinimo rezultatai rodo, kad MVI nustatoma beveik 90 proc. visų dėl profesinės rizikos vertinimo nustatytų pažeidimų atvejų. <p>4. Galimybės padėti MVI spręsti profesinės rizikos vertinimo problemas – diegti Lietuvoje Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros kuriamą internetinę interaktyvią rizikos vertinimo priemonę OiRA (Online Interactive Risk Assessment), adaptuojant ją Lietuvos sąlygomis.</p>
<p>4. Pavojingi darbai</p>	
<p>4.1. 19 proc. (iš viso 9 atvejai) nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus arba 25 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais (2010 metai - 44 proc.)</p> <p>4.2. 59 proc. mirtinų NA darbe atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 22 atvejai)</p> <p>4.3. 36 proc. (iš viso 44 atvejai) nuo bendro šalies sunkių NA darbe skaičiaus arba 2 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais (2010 metai - 38 proc.)</p> <p>4.4. 8,3 proc. sunkių NA darbe atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 48 atvejai)</p> <p>4.5. 89 proc. (8 atvejai) nuo visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus atliekant pavojingus</p>	<p>1. Pozityvius rezultatus tikėtinai lėmė:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Išaugęs darbdavių sąmoningumo lygis dėl būtinybės ypač atidžiai organizuoti pavojingų darbų atlikimą. 1.2. Finansinis suinteresuotumas - Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nuostata numato, kad šio draudimo įmokų dydis priklauso ir nuo to, kad NA darbe įvyko dirbant pavojingus darbus. 1.3. Numatytas ir taikomas teisinis reglamentavimas mokyti darbuotojus, dirbančius pavojingus darbus. <p>2. Tikėtina rizika, galimai lemsianti tolesnį rezultatų blogėjimą statybos sektoriuje:</p>

<p>statybinės srities darbus arba 71 procentiniu punktu daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 18,1 proc., 4 atvejai) (darbai nurodyti Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatų 2 priede; atliekami aukščiau kaip 5 m nuo žemės paviršiaus; atliekami su kėlimo mechanizmais, su potencialiai pavojingais įrenginiais).</p>	<p>2.1. Nereti atvejai, kai vienas iš pagrindinių kriterijų statybos darbų paslaugoms pirkti arba viešųjų pirkimų konkursui laimėti – šių darbų mažiausia kaina, juos atliekant pigiausiai. Įprasta, kad lėšos darbuotojų saugai ir sveikatai tokiuose projektuose neplanuojamos.</p> <p>2.2. Kvalifikuotos darbo jėgos stoka, lėšų trūkumas organizuoti mokymus nekvalifikuotiems darbuotojams.</p>
<p>5. Potencialiai pavojingų įrenginių eksploatacija</p>	
<p>5.1. 3,8 proc. (2 atvejai) nuo bendro šalies mirtinų NA darbe skaičiaus (2010 metai – 0 atvejų)</p> <p>5.2. 2 mirtinų NA darbe atvejai įvyko 1 iš 10 potencialiai pavojingų įrenginių grupių – Kėlimo kranai ir jų įranga</p>	<p>1. Pozityvius rezultatus dirbant su ypatingą pavojų darbuotojams ir aplinkai keliančiais įrenginiais tikėtinai lemia:</p> <p>1.1. Išaugęs darbdavių sąmoningumo lygis dėl būtinybės ypač atidžiai organizuoti pavojingų darbų atlikimą.</p> <p>1.2. Finansinis suinteresuotumas - Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nuostata numato, kad šio draudimo įmokų dydis priklauso ir nuo to, kad NA darbe įvyko dirbant pavojingus darbus.</p> <p>1.3. Numatytas ir taikomas teisinis reglamentavimas mokyti darbuotojus, dirbančius su potencialiai pavojingais įrenginiais, taip pat dirbančius pavojingus darbus.</p> <p>1.4. Vykdyta aktyvi ir kryptinga Valstybinės darbo inspekcijos prevencinė veikla (seminarai, konsultacijos, organizuota prevencinė akcija).</p> <p>1.5 Modernizuotas Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registras, išplėstos jo funkcinės galimybės.</p> <p>1.6. Valstybinės darbo inspekcijos vykdoma licencijuotų potencialiai pavojingus įrenginius prižiūrinčių įstaigų kontrolė.</p>
<p>6. Dažniausios mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe priežastys</p>	
<p>6.1. Saugos ir sveikatos darbe vidinės kontrolės nepakankamumas (6 atvejai):</p> <p>6.1.1. 13 proc. nuo bendro visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus arba 3 procentiniais punktais daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 10 proc.);</p> <p>6.1.2. 20 proc. atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 5 atvejai).</p>	<p>Priežastys, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <p>1. Situacija tiesiogiai sietina su NA darbe, įvykusiais MVĮ - 2010 ir 2011 metais įvyko po 72 proc. visų mirtinų NA atvejų (Apibendrinimai – 3.1.1 punktas)</p> <p>2. MVĮ praktiškai nėra tinkamai sprendžiamos darbo organizavimo ir vidinės kontrolės problemos. Beveik visi MVĮ vadovai priversti taupyti lėšas, tad darbo organizavimo kokybės sąskaita eliminuoja vidurinės grandies valdymo personalą (cechų, pamainų vadovai, brigadininkai) arba dirba su minimaliu jo skaičiumi. O vienas vadovas yra nepajėgus užtikrinti pakankamą gamybos veiklos priežiūrą bei atitinkamą duotų nurodymų vykdymo kontrolę (tarp jų ir darbuotojų saugos ir sveikatos srityje).</p> <p>3. Vertinant tai, kad darbdavys yra atsakingas už darbuotojų saugą ir sveikatą įmonėje (Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 11 straipsnio 1 dalis), praktiškai nekintanti nustatomų teisės aktų pažeidimų struktūra, nemažėjantis nustatomų teisės aktų pažeidimų grupių skaičius (Apibendrinimai –</p>

	12 punktas) leidžia daryti prielaidą, kad darbdavių veikla, organizuojant ir užtikrinant vidinės kontrolės procesus įmonėje, yra nepakankama.
<p>6.2. Teisės aktų statybvietėse pažeidimas (5 atvejai):</p> <p>6.2.1. 11 proc. nuo bendro visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus arba 7 procentiniais punktais daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 4 proc.);</p> <p>6.2.2. 2,5 karto atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 2 atvejai).</p>	<p>Priežastys, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sietina su darbdavių veiklos spragomis, organizuojant ir užtikrinant vidinės kontrolės procesus įmonėje. 2. Stokodama žmogiškųjų ir finansinių resursų Valstybinė darbo inspekcija neturėjo galimybių kompleksiskai vykdyti konsultavimo, švietimo, rengti ir platinti įvairią metodinę medžiagą statybos veikla užsiimančiuose ūkio subjektuose.
<p>6.3. Netinkamas pavojingų darbų organizavimas (4 atvejai):</p> <p>6.3.1. 9 proc. nuo bendro visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus arba 9 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 18 proc.);</p> <p>6.3.2. 55,6 proc. atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 9 atvejai).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozityvius rezultatus tikėtinai lėmė: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Išaugęs darbdavių sąmoningumo lygis dėl būtinybės ypač atidžiai organizuoti pavojingų darbų atlikimą. 1.2. Finansinis suinteresuotumas - Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nuostata numato, kad šio draudimo įmokų dydis priklauso ir nuo to, kad NA darbe įvyko dirbant pavojingus darbus. 1.3. Numatytas ir taikomas teisinis reglamentavimas mokyti darbuotojus, dirbančius pavojingus darbus. Mokytas darbuotojas turi didesnę tikimybę savarankiškai tinkamai atlikti pavojingą darbą. 2. Tikėtina rizika, galimai lemsianti tolesnį rezultatų blogėjimą statybos sektoriuje, kadangi statybos darbai sudaro didžiausią atliekamų pavojingų darbų dalį: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Nereti atvejai, kai vienas iš pagrindinių kriterijų statybos darbų paslaugoms pirkti arba viešųjų pirkimų konkursui laimėti – šių darbų mažiausia kaina, juos atliekant pigiausiai. Įprasta, kad lėšos darbuotojų saugai ir sveikatai tokiuose projektuose neplanuojamos. 2.2. Kvalifikuotos darbo jėgos stoka, lėšų trūkumas organizuoti mokymus nekvalifikuotiems darbuotojams.
<p>6.4. Darbuotojams privalomų vykdyti instrukcijų reikalavimų nesilaikymas (4 atvejai):</p> <p>6.4.1. 9 proc. nuo bendro visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus. Palyginti su 2010 metais, situacija nekito;</p> <p>6.4.2. atvejų skaičius, palyginti su 2010 metais, nekito.</p>	<p>Pažeidimų stabilumo tendencija galėtų būti laikytina negatyvia tendencija, kadangi šios srities NA darbe priežasčių tipas yra tiesiogiai sietinas tiek su nustatomais tikrinimų metu teisės aktų pažeidimais dėl instruktavimo klausimų (Apibendrinimai – 12.1.2 punktas), tiek su vidinės kontrolės organizavimo ir užtikrinimo klausimais. Šių pažeidimų nemažėja; jie yra pagrindiniai tarp kitų nustatomų pažeidimų tipų (apie 30 proc. nuo bendro atvejų skaičiaus).</p>
<p>6.5. Eismo taisyklių pažeidimas (13 atvejų):</p> <p>6.5.1. 28 proc. nuo bendro visų mirtinų NA darbe atvejų skaičiaus arba 10 procentinių punktų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 18 proc.);</p> <p>6.5.2. 44,4 proc. atvejų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 9 atvejai).</p>	<p>Darytina prielaida, kad transporte NA darbe augimą lėmė aukščiau nurodytos priežastys, t.y.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Darbo organizavimo trūkumai (kelionių grafikai dažnai sudaromi neatsižvelgiant į praktiką ir nepagrindžiami skaičiavimais. Todėl atsiranda nesaugaus vairavimo rizika). 2. Nepakankamai įvertinta psichosocialinių veiksnių

	rizika atsižvelgiant į vairuotojų darbo ypatumus, nes šis darbas reikalauja didelės dėmesio koncentracijos.	
7. Didžiausio pavojingumo sritys pagal darbuotojo darbinius įgūdžius		
<p>7.1. Darbuotojo darbo stažas įmonėje:</p> <p>7.1.1. stažas iki 1 metų – 55 proc. (26 atvejai) nuo bendro visų mirtinų NA darbe skaičiaus arba 13 procentinių punktų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 42 proc.);</p> <p>7.1.2. stažas iki 1 metų – 49 proc. (23 atvejai) nuo bendro visų sunkių NA darbe skaičiaus arba 13 procentinių punktų daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 36 proc.);</p> <p>7.1.3. stažas nuo 3 iki 5 metų – 15 proc. (7 atvejai) nuo bendro visų mirtinų NA darbe skaičiaus arba 5 procentiniais punktais daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 10 proc.);</p> <p>7.1.4. stažas nuo 5 iki 10 metų – 10 proc. (5 atvejai) nuo bendro visų sunkių NA darbe skaičiaus arba 4 procentiniais punktais daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 6 proc.).</p>	<p>Priežastys, galimai lėmusios rezultatų blogėjimą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tikėtina, jog labai dideliame skaičiui NA darbe, įvykusių darbuotojams, kurių darbo stažas įmonėje iki 1 metų, turi įtakos nepakankama darbdavių kontrolė šios kategorijos darbuotojams, darbuotojų mokymo stoka. 2. Šalies darbo rinka, atsiradus galimybei emigruoti, neteko ir neteks aukštos kvalifikacijos specialistų. Tuo atveju, jeigu ūkio subjektai nepakankami investuos į darbuotojų mokymą, yra NA darbe augimo tikimybė. 3. Švietimo ir mokymo proceso metu (nuo pradinės iki aukštosios mokyklos) nepakankamai dėmesio skiriama ateities kartos ugdymui darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais. 	
<p>7.2. Jaunų asmenų (17 – 29 metai) darbas:</p> <p>7.2.1. 8,4 proc. (4 atvejai) nuo bendro visų mirtinų NA darbe skaičiaus arba 5,6 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 14 proc.);</p> <p>7.2.2. 43 proc. mirtinų NA darbe atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 7 atvejai);</p> <p>7.2.3. 11,2 proc. (14 atvejų) nuo bendro visų sunkių NA darbe skaičiaus arba 0,8 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 12 proc.);</p> <p>7.2.2. 6,7 proc. sunkių NA darbe atvejų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 15 atvejai).</p>	<p>Nepaisant, kad turimų rezultatų tendencija yra pozityvi, būtina atkreipti dėmesį, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Visi mirtini NA darbe (Apibendrinimai - 7.2.1 punktas) įvyko jauniems asmenims, kurių darbo stažas toje įmonėje buvo iki 1 metų. 2. Tikėtina, kad darbdaviai nepakankamai kontroliuoja ir moko šios kategorijos darbuotojus. 3. Švietimo ir mokymo proceso metu (nuo pradinės iki aukštosios mokyklos) nepakankamai dėmesio skiriama ateities kartos ugdymui darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais. 4. Buvo nustatyti jaunų asmenų nelegalaus darbo atvejai, kai jie NA atveju galėjo netekti visų socialinių garantijų (pirmiausia teisės į nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokas). 	
II. Profesinės ligos		
8. Bendroji statistika:		
<p>8.1. 2007 – 2011 metai:</p> <p>8.1.1. profesinių ligų (toliau – PL) skaičius, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 1447 iki 402 arba 72,2 proc.;</p> <p>8.1.2. PL Kd, palyginti su 2006 metais, sumažėjo nuo 112,7 iki 34,7 arba 69,2 proc.</p>	<p>Vertinant pozityvius pokyčius, manytina, kad oficialioji statistika neatspindi realios situacijos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Praktiškai nenustatomi profesiniai vėžiniai susirgimai, odos, asbesto skaidulų ir cheminių medžiagų sukeltos profesinės ligos. 2. Dalis profesinių ligų nenustatomos dėl darbuotojų sąmoningo sveikatos sutrikimų slėpimo profilaktinių sveikatos tikrinimų metu, dėl informacijos trūkumo, dėl baimės netekti darbo ir tuo pačiu pragyvenimo šaltinio. 3. Nepakankamos medikų, įtariančių profesines ligas, kompetencijos kenksmingus darbo aplinkos veiksnius susieti su esamais sveikatos sutrikimais. 4. Beveik nekinta padėtis dėl padidinto triukšmo ir vibracijos darbo vietose poveikio pasekmių darbuotojų profesinei sveikatai. 	
<p>8.2. 2010 – 2011 metai:</p> <p>8.2.1. PL skaičius sumažėjo nuo 472 iki 402 arba 14,8 proc.;</p> <p>8.2.2. PL Kd sumažėjo nuo 40,1 iki 34,7 arba 13,5 proc.</p>		
9. Profesinės ligos pagal pagrindines ligų grupes:		
<p>9.1. Jungiamojo audinio ir skeleto raumenų sistemos ligos (211 ligų):</p> <p>9.1.1. 52,5 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 4 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais</p>		

<p>(2010 metai – 48,5 proc.); 9.1.2. 7,8 proc. ligų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 229 ligos).</p>	<p>Atkreiptinas dėmesys į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2011 m. gegužės 19 d. prejudicinį sprendimą, kuriuo konstatuota, jog darbdavys, nustatęs, jog darbo aplinkoje esantis akustinis triukšmas viršija nustatytą leistiną dydį, turi nedelsiant imtis įstatymo nustatytų techninių ar kitų priemonių tam, kad darbo aplinkoje esantys sveikatai kenksmingi dydžiai būtų sumažinti iki sveikatai nekenksmingų, bet neapsiriboti vien asmeninių apsaugos priemonių darbuotojams suteikimu.</p>	
<p>9.2. Ausies ligos (95 ligos): 9.2.1. 23,6 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 2 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 25,6 proc.); 9.2.2. 21,5 proc. ligų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 121 liga).</p>		
<p>9.3. Nervų sistemos ligos (76 ligos): 9.3.1. 18,9 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 1,2 procentiniais punktais mažiau, negu 2010 metais (2010 metai – 20,1 proc.); 9.3.2. 20 proc. ligų mažiau, negu 2010 metais (2010 metai – 95 ligos).</p>		
<p>10. Svarbiausios profesinių ligų priežastys:</p>		
<p>10.1 Fizikiniai veiksniai (279 ligos): 10.1.1. 69,4 proc. nuo bendro PL skaičiaus. Palyginti su 2010 metais, situacija nekito; 10.1.2. 15 proc. ligų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 328 ligos). Iš fizikinių veiksnių: 10.1.3. 34 proc. ligų sąlygojo akustinis triukšmas arba 2,9 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 36,9 proc.); 10.1.4. 66 proc. ligų sąlygojo visą kūną ir rankas veikianti vibracija arba 2,9 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 63,1 proc.).</p>		
<p>10.2. Ergonominiai veiksniai (103 ligos): 10.2.1. 25,6 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 2,3 procentinio punkto daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 23,3 proc.); 10.2.2. 6,4 proc. ligų mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 110 ligos).</p>		
<p>11. Asmenys, kuriems nustatytos profesinės ligos</p>		
<p>11.1. Asmenų, kuriems nustatyta PL, amžius: 11.1.1. 55-64 metų – nustatyta 51,5 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 5,1 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 56,6 proc.); 11.1.2. 45-54 metai – nustatyta 35,8 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 2,3 procentinio punkto mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 33,5 proc.).</p>	<p>Turima statistinė informacija leidžia daryti prielaidą, kad tiek darbdavių, tiek pačių darbuotojų rūpinimasis sveikata šalyje dar neturi tvirtų tradicijų ir reikiamo vidinio poreikio. Tai akivaizdžiai parodo pastaruosius keletą metų stebima tendencija, kai daugiausia profesinių ligų nustatoma priešpensinio amžiaus arba jau nedirbantiems asmenims, kurių darbo stažas skaičiuojamas dešimtėmis metų, o pačios profesinės ligos priežastys, ištakos buvo ne toje darbovietėje, kurioje dabar dirba besikreipiantis asmuo. Todėl turima statistinė informacija apie PL paplitimą nesudaro galimybės tiksliai apibrėžti šio laikotarpio darbuotojų saugos ir sveikatos būklės ūkio subjektuose.</p>	
<p>11.2. Asmenų, kuriems nustatyta PL, darbo stažas: 11.2.1. 30-39 metų – nustatyta 45,8 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 7 procentiniais punktais mažiau negu 2010 metais (2010 metai – 52,8 proc.); 11.2.2. 40-49 metai - nustatyta 24,1 proc. nuo bendro PL skaičiaus arba 8,2 procentinio punkto daugiau negu 2010 metais (2010 metai – 15,9 proc.).</p>		
<p>III. Darbo įstatymų reikalavimų pažeidimai</p>		

12. Teisės aktų reikalavimų pažeidimai:	
<p>12.1. Darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai:</p> <p>12.1.1. 43 proc. nuo bendro nustatytų pažeidimų atvejų skaičiaus sudaro pažeidimai dėl darbuotojų apsaugojimo nuo kenksmingų darbo aplinkos veiksnių. Šiuo klausimu analogiška situacija nustatoma nuo 2009 metų;</p> <p>12.1.2. vidutiniškai po 30 proc. nuo bendro nustatytų pažeidimų atvejų skaičiaus sudaro pažeidimai dėl darbuotojų instruktavimo, sveikatos tikrinimo, darbdavio atestavimo, darbo įrenginių būklės, profesinės rizikos vertinimo. Šiais klausimais analogiška vidutinė situacija nustatoma nuo 2009 metų;</p> <p>12.1.3. 61,6 proc. pažeidimų atvejų užfiksuota įmonėse, kuriose dirba nuo 10 iki 249 darbuotojų. Šiais klausimais analogiška situacija nustatoma nuo 2009 metų;</p> <p>12.1.4. 27,8 proc. pažeidimų atvejų nuo bendro atvejų skaičiaus nustatyta statyboje;</p> <p>12.1.5. 23,1 proc. pažeidimų atvejų nuo bendro atvejų skaičiaus nustatyta apdirbamojoje pramonėje.</p>	<p>Pastaruosius kelis metus nekinta nustatomų pažeidimų struktūra pagal įmonių dydžio grupes (MVI; Apibendrinimai – 12.1.3 ir 12.2.2 punktai). Analogiška situacija šiose įmonių grupėse fiksuojama ir pagal įvykusius mirtinus bei sunkius NA darbe (Apibendrinimai – 3 punktas). Tai patvirtina prielaidą, kad šios grupės įmonės yra kritinės ir priskirtinos ypač rizikingų įmonių grupei.</p>
<p>12.2. Darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai:</p> <p>12.2.1. vidutiniškai po 35 proc. nuo bendro nustatytų pažeidimų skaičiaus sudaro pažeidimai dėl darbo sutarties sudarymo, vykdymo ir pasibaigimo bei dėl darbo ir poilsio režimų. Šiais klausimais analogiška situacija nustatoma nuo 2009 metų;</p> <p>12.2.2. 57,1 proc. pažeidimų atvejų užfiksuota įmonėse, kuriose dirba nuo 1 iki 49 darbuotojų. Šiais klausimais analogiška situacija nustatoma nuo 2009 metų;</p> <p>12.2.3. vidutiniškai 34 proc. nuo bendro skundų skaičiaus sudaro skundai dėl darbo sutarties. Šiuo klausimu analogiška situacija nustatoma nuo 2009 metų.</p>	
13. Nelegalaus darbo kontrolė	
<p>13.1. Rizikingiausi ekonominės veiklos sektoriai:</p> <p>13.1.1. statyba - 32 proc. nuo visų nustatytų dirbusių nelegaliai (2010 metai – 30 proc.);</p> <p>13.1.2. didmeninė ir mažmeninė prekyba - 10 proc. nuo visų nustatytų dirbusių nelegaliai (2010 metai – 9 proc.);</p> <p>13.1.3. žemės ūkis - 8 proc. nuo visų nustatytų dirbusių nelegaliai (2010 metai – 10 proc.);</p> <p>13.1.4. viešbučiai ir restoranai - 7 proc. nuo visų nustatytų dirbusių nelegaliai (2010 metai – 7 proc.).</p>	<p>Darytina išvada, kad pavojingiausių (rizikingiausių) ekonominės veiklos sektorių (statyba, žemės ūkis) (Apibendrinimai – 2.2, 2.5, 12.1.4, 13.1.1, 13.1.3 punktai) įmonėse ne tik didžiausias NA darbe bet ir nustatytų darbuotojų saugos ir sveikatos pažeidimų skaičius. Šiose įmonėse dažniausiai pasitaiko ir nelegalaus darbo atvejų, kai įvykus NA nelegaliai dirbęs darbuotojas (jo žūtis atveju – jo artimieji) netenka visų socialinių garantijų (nuo teisės į nemokamas gydymo paslaugas iki atitinkamų išmokų).</p>
* <i>skaičiuojama 100 tūkst. dirbančiųjų – dažnumo koeficientas Kd</i>	

II. PASIŪLYMAI DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLEI GERINTI

Siekiant tvaraus bei kompleksiško darbuotojų saugos ir sveikatos problemų sprendimo, harmoningo jo integravimo į visas veiklos sritis:

1. Rengti Lietuvos 2013-2020 metų darbuotojų saugos ir sveikatos strategijos gaires.
2. Rengti socialinių partnerių – darbdavių, darbuotojų organizacijų bei valstybės institucijų ir įstaigų socialinės partnerystės vystymo bendradarbiavimo susitarimus/sutartis, siekiant:
  - plėtoti socialinę partnerystę darbuotojų saugos ir sveikatos ir darbo teisės klausimais šalies bei regioniniu lygmenimis;
  - plėtoti kolektyvinių sutarčių institutą;
  - formuoti ir įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos politiką kiekviename ūkio subjekte;
  - ugdyti darbuotojų saugos prevencijos kultūrą;
  - ugdyti profesinės sveikatos prevencijos kultūrą;
  - viešinti neigiamas nelegalaus darbo pasekmes darbuotojų socialinėms garantijoms;
  - skatinti įmonių aukščiausio lygio vadovus dalyvauti formuojant įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos politiką bei įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos priemones.
3. Rengti projektines gaires dėl Darbuotojų saugos ir sveikatos instituto steigimo.
4. Diegti Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros kuriamą interaktyvią elektroninę rizikos vertinimo priemonę OiRA (Online Interactive Risk Assessment), adaptuojant ją Lietuvos sąlygomis, siekiant padėti mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) veiksmingiau vertinti profesinę riziką.
5. Paruošti nacionalinę studiją (atlikti mokslinį tyrimą) dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų įtakos visuomenei, valstybei ir jos ekonomikai.
6. Propaguoti darbuotojų saugos ir sveikatos prevencijos kultūrą, skleisti Lietuvos įmonių gerąją praktiką darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais šalies viduje ir užsienyje.
7. Svarstyti galimybę atstatyti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų skyrimą nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai.
8. Daugiau investuoti į darbuotojų profesinį mokymą bei mokymą darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais.
9. Rengti ilgalaikes Valstybinės darbo inspekcijos vykdomų ūkio subjektų priežiūros strategines kryptis, akcentuojant:
  - mažų ir vidutinių įmonių veiklos ypatumus;
  - darbuotojų mokymą, kaip esminį nelaimingų atsitikimų darbe prevencijos veiksnį;
  - ūkio subjektų priežiūros formų ir būdų tobulinimą;
  - visuomenės švietimo plėtros būtinybę;
  - Valstybinės darbo inspekcijos specialistų aukštos kvalifikacijos ir nepriekaištingos reputacijos svarbą.